

Засновник: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор:** В. Горовий, д-р іст. наук, професор, заступник гендиректора НБУВ. **Редакційна колегія:** Л Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова.

Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz2004@ukr.net, www.nbuviar.gov.ua. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

№ 3

ЗМІСТ

Коротко про головне

Президент П. Порошенко: Україна має отримати підтримку всього світу у захисті своєї незалежності та суверенітету.....3

Аналітика

Тарасенко Н.

**Врегулювання на Донбасі:
політичні та військові можливості в оцінках експертів.....4**

Рудь І.

**Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»:
цілі, напрями, пріоритети.....19**

В об'єктиві – регіон

Якименко Ю.

**Ход антитерористических мероприятий
в Харьковской области в оценках СМИ.....27**

Потіха А.

**Суспільно-політична ситуація в Запорізькій
і Херсонській областях.....32**

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти.....	39
Перспективні напрями розвитку української науки.....	44
Аерокосмічна і авіаційна галузі.....	44
Астрономічна наука.....	46
Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань.....	46
Інноваційні розробки та технології.....	47
Відновлювані джерела енергії.....	49
Розробки та дослідження для агропромислового комплексу.....	49
Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів.....	50
Освіта та кадрове забезпечення в Україні.....	51
Галах В. Моніторинг ЗМІ з питань освіти й науки: інформаційно-аналітичний огляд (січень 2015 р.).....	
Охорона здоров'я.....	58
Наука і влада.....	60

Проблеми інформатизації

Горовий В. Національна наука і національний інтерес.....	61
---	----

Коротко про головне

Президент П. Порошенко: Україна має отримати підтримку всього світу у захисті своєї незалежності та суверенітету

Президент П. Порошенко закликав світову спільноту до більш активної підтримки України у захисті її незалежності, територіальної цілісності та суверенітету.

«Ми маємо право на захист нашої території і нашого народу за підтримки всього світу», – наголосив глава держави під час виступу на 51-й Мюнхенській конференції з безпеки.

«Двадцять років тому ми дали 1420 ядерних ракет в обмін на гарантію. А сьогодні, вважаю, ми маємо право отримати нелетальну зброю для захисту нашої країни в рамках Будапештського меморандуму», – також підкреслив він.

«Я знаю, що багато експертів сперечалися щодо надання такої підтримки, вважаючи, що військова допомога спровокує агресію. Але ми бачимо, що, навпаки, нестача захисту сприяє ескалації ситуації», – також зауважив П. Порошенко, висловивши тверде переконання, що саме посилення обороноздатності може сприяти успіху у врегулюванні конфлікту на Донбасі.

«Чим сильніший наш захист, тим ми переконливіші в нашій дипломатії», – сказав він.

Президент акцентував на тому, що Україна є надійним партнером, який завжди дотримувався всіх домовленостей, спрямованих на досягнення миру. «Ми ніколи не порушували Мінський меморандум і не робимо ніяких кроків, які б могли його порушити», – констатував П. Порошенко.

Глава держави в черговий раз нагадав, що ситуація на Донбасі – це питання не лише безпеки України, а і Європи та світу. У цьому контексті він закликав представників світової спільноти до напрацювання та ухвалення нових безкових гарантій. «Агресія не може існувати у Європі. Нам потрібна нова Хартія, у якій європейські країни підтвердять свої зобов'язання і матимуть механізм заборони і захисту від насильства, необхідний механізм збільшення відповідальності за вживання тактики війни», – підкреслив він.

Президент також продемонстрував учасникам конференції чергові докази присутності російських військових на території України та їх участі в збройному конфлікті на Донбасі.

«Сьогодні я взяв з собою паспорти та військові квитки російських солдат, російських офіцерів, які приїхали до нас, – це найкращий доказ агресії та присутності російських військових», – сказав П. Порошенко зауваживши, що агресія проти України, від якої страждає мирне населення, триває вже вісім місяців.

«На багатьох конференціях ми хочемо продемонструвати всьому світу

російських солдат та офіцерів і те, як вони “загубилися” за багато кілометрів від кордонів зі зброєю та танками, які вбивають десятки, сотні, тисячі наших співвітчизників, – сказав глава держави і додав. – Ця агресія відкриває скриню Пандори для міжнародної безпеки, і вже зрозуміло, що не можна відкладати рішення. Цей конфлікт треба вирішувати, а не заморожувати» *(Офіційне інтернет-представництво Президента України (http://www.president.gov.ua/news/32204.html). – 2015. – 7.02).*

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук співроб. СІАЗ НБУВ

Врегулювання на Донбасі: політичні та військові можливості в оцінках експертів

Загострення ситуації на Донбасі, яке спостерігається від середини січня, спонукає Україну та світове співтовариство до більш активного пошуку шляхів припинення протистояння, а експертів – до прогнозування сценаріїв розвитку ситуації. Обстріл Маріуполя, під час якого загинуло 30 мирних жителів і близько 100 людей отримали поранення, а також аналогічні випадки в Донецьку і Волновасі, бої за Дебальцеве, які залишаються ключовою темою розвитку воєнної ситуації на Донбасі, та інтенсифікація обстрілів інших населених пунктів дають підстави говорити про ймовірність масштабного наступу російсько-терористичних військ.

Відверта загроза більш масштабної війни в Україні була озвучена пропагандистом Кремля С. Марковим, який заявив, що Росії необхідно повалити київський уряд і зайняти Одесу й Харків. Тільки тоді, пише він, «санкції будуть зняті, хунта піде з влади, а Україна стане федеральною і демократичною країною».

Таке словесне розпалювання війни, безсумнівно, націлене на Захід, який нині розглядає введення нових санкцій, серед яких називають і відключення Росії від банківської системи SWIFT, що завдасть непоправної шкоди російській економіці. Прем'єр-міністр Росії Д. Медведєв попередив, що Росія відповість на це найжорсткішим чином – і йдеться не тільки про економічні заходи.

Колишній міністр закордонних справ Росії І. Іванов зробив таку заяву: «В умовах відсутності діалогу на політичному рівні і різко збільшеного взаємної недовіри ймовірність неспровокованих інцидентів, у тому числі з ядерною зброєю, істотно зростає».

Досить високим ризик повномасштабної війни Росії проти України вважає російський опозиційний політик Б. Немцов. Антикризисний план уряду

Росії передбачає продовження війни з Україною, написав він 28 січня на своїй сторінці у Фейсбучі.

Попри те, що метою антикризового плану, опублікованого на сайті уряду РФ 28 січня, визначено забезпечення сталого розвитку російської економіки і стабільності в період несприятливої зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної кон'юнктури, Б. Немцов переконаний, що «цей план – блеф». План, зокрема, передбачає скорочення більшості категорій видатків на 10 %. «Скорочуються витрати на медицину, освіту, культуру, тобто практично все, крім військових витрат. Військові витрати – астрономічні 3 трлн 300 млрд р. – збільшені порівняно з 2014 роком на 33 %. Таке зростання в мирний час неможливе. Це бюджет війни», – аргументував Б. Немцов свій висновок.

Про ставку на силове розв'язання конфлікту свідчить, на думку політологів, і риторика В. Путіна. 23 січня президент Росії на засіданні Радбезу розкритикував «масштабну військову операцію» України на Донбасі, заявивши, що Київ проігнорував пропозицію про врегулювання конфлікту. Російський лідер при цьому повідомив, що 16 січня він направив листа П. Порошенку з пропозицією «відвести важке озброєння – артилерію і системи залпового вогню – на таку відстань, з якої неможливо було б вражати населені пункти». В. Путін зазначив, що Києву пропонували відвести техніку по лінії, яку той вважає справедливою. «Ми не лише не отримали жодної виразної відповіді на нашу пропозицію, а й побачили зворотні дії», – заявив він. За його словами, «київська влада віддала офіційний наказ про початок великомасштабних бойових дій». 26 січня, під час спілкування зі студентами в Санкт-Петербурзі В. Путін заявив, що українська армія – це «натівський легіон», який переслідує не національні інтереси України, а має намір досягти геополітичних цілей – стримування Росії.

Припущення, що в Україні діє легіон НАТО, Генеральний секретар Альянсу Є. Столтенберг назвав «нонсенсом». Він чітко зазначив – єдиними іноземними військами на території України є російські війська. Моніторингова комісія ОБСЄ теж визнала і засвідчила факт, що саме озброєні терористичні угруповання обстрілювали житлові райони Маріуполя.

На думку політичного експерта В. Карасьова, В. Путін «іде ва-банк. Він не виключає, що в Росії буде критика військової агресії проти України, тому він шукає алібі. Шукає виправдання, говорячи, що Україна не хоче мирного врегулювання і про те, що в Україні воює натівський легіон. У Росії є думка, що українці – це братній народ, а як можна воювати проти “братнього народу”. А проти військ НАТО в Україні воювати можна».

Головний редактор журналу «Росія в глобальній політиці» Ф. Лук'янов зазначає, що у В. Путіна змінилася риторика через те, що так званий «мінський формат», на який покладали надії заморозити конфлікт, не спрацював. За його словами, те, на що робили ставку, що змушувало В. Путіна бути стриманим у своїх висловлюваннях, не спрацювало. «Всю відповідальність покладають на Росію. Путін вирішив продемонструвати, що

можна говорити по-іншому», – вважає Ф. Лук'янов.

Нова ескалація конфлікту на Донбасі відбулася тому, що А. Меркель скасувала саміт в Астані, де В. Путін планував напряму поспілкуватися з європейськими лідерами. Таку думку в ефірі «5 каналу» висловив російський політолог С. Белковський.

На його думку, В. Путін не сприймає П. Порошенка як переговорника. «Україна для Володимира Путіна – це простір для тиску на Захід. Нова ескалація на Донбасі відбулася саме тому, що Ангела Меркель скасувала саміт в Астані», – сказав експерт.

За інформацією політолога, А. Меркель подзвонила В. Путіну на початку січня і сказала, що саміт в Астані, який було заплановано на 15 січня, не має жодного значення, тому що російські війська залишаються на Україні й нічого в статусі так званих самопроголошених Донецькій та Луганській народних республіках не змінилося.

«Путін прагне прямих перемовин із Заходом. Він вважає, що може домовитися з Бараком Обамою чи з Ангелою Меркель про долю сучасного світу», – наголосив експерт. Як образу В. Путін сприйняв і те, що його не запросили на 70-ті роковини звільнення Освенцима.

Частиною сценарію продовження повномасштабного наступу на Донбасі експерти вважають також припинення Росією контактів з Парламентською асамблеєю Ради Європи (ПАРЄ) до кінця поточного року. Формально це стало наслідком прийняття ПАРЄ резолюції щодо Росії, якою на РФ було накладено дипломатичні санкції, які позбавляли росіян права голосу в ПАРЄ. За ухвалення документа проголосувало 160 депутатів, проти – 42. У схвалених нормах документа ПАРЄ поширила на РФ низку незначних обмежень до кінця 2015 р. Зокрема, росіяни не матимуть права брати участь у місіях зі спостереження за виборами, бути доповідачами, а також бути призначеними як представники ПАРЄ в інших органах.

Однак асамблея вирішила повернутися до перегляду цього питання у квітні. Ця поправка стала компромісною, вона передбачає, що під час відкриття наступної сесії асамблея має оцінити, чи зробила Росія якісь кроки для деескалації ситуації на територіях України, Грузії та в Придністров'ї, окупованих її військами або проросійськими силами. Утім, російська делегація на знак протесту залишила ПАРЄ та припинила всі контакти з асамблеєю до кінця поточного року.

На думку російського опозиціонера Б. Немцова, позбавлення Росії права голосу в ПАРЄ – частина плану В. Путіна щодо виходу з Ради Європи. «Йому набридло відповідати на незручні запитання про війну, анексію та агресію проти України, про порушення ним міжнародних зобов'язань Росією. Він збирається воювати далі, і в його плани не входить отримувати ляпаси за свою неадекватність», – написав політик у своєму блозі на «НВ».

За його словами, поведінка російської делегації в Страсбурзі «явно свідчила про небажання шукати компроміс з європейцями». «Нагадаю, до Путіна в Раду Європи не пустили Лукашенка. Так що шлях на вихід протоптаний. Зате двері в Гаагу відкриваються», – резюмував Б. Немцов.

Президент Росії В. Путін пішов шляхом самоізоляції, вважає український політолог А. Золотарьов. «Потрібно дивитися на історичні аналогії. На початку 1930-х років Японія покинули Лігу Націй, потім – Італія. Це не призвело до миру. Стало містком до розгортання Другої світової війни. Найбільш тривожними є такі випадки, коли відкидаються міжнародні інституції, які можуть обмежити якісь політичні дії країни. Зараз Путін відкидає будь-які можливі обмеження», – зазначив він. За словами експерта, така самоізоляція в кращому для світу випадку призведе до великих потрясінь у Росії через певний час. У гіршому – до ескалації бойових дій на Донбасі.

Тим часом зусилля щодо врегулювання ситуації на Донбасі активізувалися як з боку України, так і з боку її європейських та американських партнерів. Вони зосереджені як у політичній та дипломатичній площинах, так і у військовій сфері.

21 січня в Берліні ситуацію на Сході України обговорювали міністри закордонних справ Росії, України, Німеччини та Франції. Зустріч завершилася спільним закликом до припинення бойових дій.

22 січня відбулося засідання Радбезу ООН по Україні, яке було скликане за ініціативою Литви. На зустрічі вкотре засудили ескалацію конфлікту на Донбасі. Заступник Генсека ООН з політичних питань Д. Фелтман констатував, що в Україні нині найгірший момент з дня укладення Мінського протоколу 5 вересня. Однією з основних причин загострення ситуації члени РБ ООН назвали значну військову підтримку бойовиків на Донбасі. Однак, як і на багатьох попередніх засіданнях Радбезу ООН резолюції щодо засудження дій Росії так і не було прийнято через її жето. У зв'язку з цим, як заявила голова Комітету Верховної Ради у закордонних справах та народний депутат України Г. Гопко, Україна апелюватиме до ООН, щоб вони переглянули ефективність діяльності Ради національної безпеки ООН. Те саме стосується й інших організацій, говорить нардеп. Г. Гопко наголосила, що нині потрібна своєрідна коаліція провідних організацій та держав світу. Вони повинні сьогодні на порядок денний поставити розв'язання конфлікту в Україні у свої «топ-пріоритети».

Експерти також нагадують, що для вирішення питання України за посередництва ООН його необхідно перевести у формат позачергової сесії, де право вето немає в жодної країни, а рішення приймається простою більшістю. Для цього Президент України повинен ввести в країні воєнний стан, тобто перевести країну в режим юридичного визнання зовнішньої агресії. Тоді ООН скликає позачергову сесію, і приймаються рішення.

Тристороння контактна група шукає рішення в Мінську. Черговий раунд переговорів мав відбутися 30 січня, однак зустріч вкотре закінчилася безуспішно. Жодних документів сторони не погодили, а в зриві перемовин Київ та сепаратисти звинуватили один одного.

Під час телефонної розмови з канцлером Німеччини А. Меркель та президентом Франції Ф. Олландом Президент України П. Порошенко закликав російське керівництво офіційно відреагувати на зрив переговорів.

«Петро Порошенко, Ангела Меркель та Франсуа Олланд висловили розчарування з приводу того, що Тристороння контактна група не досягла прогресу під час останнього засідання у Мінську. Президент Порошенко наголосив на необхідності офіційної реакції з боку Росії, як сторони Мінських домовленостей, на зрив роботи Тристоронньої контактної групи», – ідеться на сайті Президента України.

Лідери трьох країн вкотре наголосили на важливості припинення бойових дій на Донбасі та «повернення до всіх без виключення пунктів Мінських домовленостей, адже тільки вони є основою для мирного врегулювання».

5 лютого відбувся безпрецедентно раптовий візит до Києва канцлера Німеччини А. Меркель і президента Франції Ф. Олланда. Як з'ясувалося пізніше, вони отримали пропозицію від В. Путіна, зміст якої не розголошувався. Про що там йшлося, відомо лише за неперевіреною інформацією. Зокрема, The New York Times писала, що В. Путін пропонував домовлятися без України, тобто виключити її з переговорного процесу, і домовитися про федералізацію та закріплення кордону з урахуванням території, яку бойовики захопили з моменту укладення Мінських домовленостей. Тобто фактично перетворити Донбас на друге Придністров'я – формально не вилучати захоплену бойовиками територію зі складу України, а реально залишити там самопроголошені республіки.

За інформацією DT.UA, після тристороннього телефонного спілкування між президентами Росії, Франції і канцлером ФРН, В. Путін передав своїм співрозмовникам документ під назвою «Комплекс заходів щодо реалізації Мінського протоколу від 5.09.2014 р. з урегулювання конфлікту на Південному Сході України». Цей документ передбачає, за даними DT.UA, такі розділи:

1. Невідкладні заходи.
2. Розширення «Мінського формату» і демілітаризація зони конфлікту.
3. Муніципальні вибори.
4. Конституційна реформа.

Передачею самого документа В. Путін зробив спробу схилити на свій бік А. Меркель і Ф. Олланда і, узгодивши позиції на кремлівській платформі, утрюх, без Штатів, натиснути на Україну.

Проте європейські партнери поінформували Київ про існування «плану», щоправда, документа не передали ні П. Клімкіну, ні П. Порошенкові. Нібито глави двох держав не схотіли ставати «поштовою скринькою» В. Путіна.

Разом з тим, за даними DT.UA, варіант, запропонований В. Путіним, не видався А. Меркель і Ф. Олланду однозначно прийнятним. І вони вирішили, що необхідно обговорити його спершу з П. Порошенком, а потім із В. Путіним.

За даними DT.UA, П. Порошенко, після ознайомлення з текстом запропонованого «плану», повідомив В. Путіну про його неприйнятність для

України, вважаючи його спробою дестабілізувати ситуацію в країні з метою її розвалу.

Основні пункти «Комплексу заходів...»:

– надання статусу автономії в рамках адміністративних кордонів Луганської і Донецької областей;

– гарантія безпеки, недоторканності та безвідкликаності обраних на позачергових муніципальних виборах осіб та органів влади (ці вибори називають другим етапом, згідно з яким перший етап, що пройшов 2 листопада 2014 р. і призначив Захарченка і Плотницького керівниками «ДНР» і «ЛНР», уже відбувся і залишиться в силі);

– гарантія виконання Україною Закону «Про особливий статус» у повному обсязі (нагадаємо, що в Законі «Про статус» не зазначено дати місцевих виборів і кордонів території, на яку він поширюється. Останнє має визначити Верховна Рада...);

– гарантія конституційної реформи України, що передбачає децентралізацію і федералізацію, а також створення Донецької і Луганської автономних областей (або республік). Щодо Донбасу В. Путін конституційні перетворення бачить так: створення автономних республік; надання їм статусу вільної економічної зони; ухвалення конституцій Донецької і Луганської автономних республік; проведення виборів відповідно до донецької і луганської конституцій; договір про розмежування повноважень між Україною і автономними республіками.

Для реалізації всього цього в документі передбачено встановлення прямого діалогу між офіційним Києвом і лідерами «ДНР» і «ЛНР», виведення всіх українських військових формувань – ЗСУ і МВС – за межі областей і легалізація «народної міліції», якою називатимуться наявні на території «ДНР» і «ЛНР» військові формування, зосередження частин «народної міліції» на кордоні з Росією.

Після більш ніж п'ятигодинних переговорів лідерів трьох країн було вироблено документ, з яким наступного дня А. Меркель і Ф. Олланд вирушили до Москви. Посилаючись на джерела, близькі до переговорного процесу, DT.UA склало приблизну картину змісту цього документа. Зокрема, стало відомо, що путінський «Комплекс заходів» не було взято за основу, погоджений трьома сторонами документ не базується на якихось переданих з Москви чи привезених з Берліна або Парижа документах, а був вироблений у Києві на основі Мінських домовленостей, які було деталізовано, розписано часові періоди, визначено чіткіші графіки виконання.

Крім того, на переговорах ішлося лише про лінію розмежування, зафіксовану в мінському Меморандумі від 19 вересня. Визнати фактичну лінію, як того домагається Кремль, українську сторону ніхто не примушував, і «ніяких українських територій ніхто не віддавав».

Про «автономію» двох східних регіонів у документі не йдеться, є лише посилання на український закон про особливий статус Донбасу, який, щоправда, рішенням РНБОУ, введеним у дію Указом Президента, Верховній Раді рекомендовано скасувати. Що стосується проведених 2 листопада в

«ЛНР» і «ДНР» «виборів», А. Меркель і Ф. Олланд також вважають їх незаконними.

Продовження дискусії щодо врегулювання на Сході України відбулося в Мюнхені на 51-й конференції з безпеки. Під час свого виступу на форумі канцлер Німеччини А. Меркель підкреслила, що останні візити лідерів Німеччини і Франції до Києва та Москви були важливими, хоч вона і не впевнена, що президент РФ В. Путін почув їх з Олландом. «Після вчорашніх переговорів з Олландом ми ще не знаємо, чи досягли ми успіху. Але я вважаю, що цей візит мав сенс», – сказала канцлер Німеччини.

Канцлер Німеччини вважає, що Росія також повинна зробити свій внесок для подолання кризи в Україні. «Надзвичайно важливо виробити фундаментальні кроки, які дозволять реалізувати і вдихнути нове життя в мінські домовленості. Я вважаю, що доцільно було зробити спробу, щоб полегшити долю жителів східної України», – зазначила А. Меркель, коментуючи переговори з В. Путіним.

Президент Росії В. Путін має зробити вибір – забратися з України або опинитися в ізоляції, заявив у Мюнхені віце-президент США Д. Байден. «У межах компетенції Москви – припинити військове розв'язання конфлікту на Сході України. Не вірте нікому, хто вам каже що це не так. Я гарантую вам, що це правда. Саме керівництво, навчені вояки, безпосередньо підзвітні пану Путіну. Наше спільне прагнення полягає в тому, щоб зберегти територіальну цілісність України, встановити непорушність кордонів. Обвалити економіку Росії – не ціль США. Але президент Путін має зробити вибір: геть з України, або його очікує ізоляція і величезні економічні втрати у самій Росії», – наголосив Д. Байден.

Порушення суверенітету України є загрозою існування вільної Європи, констатував він. «Ми повинні зосередитися на серйозніших погрозах для вільної Європи: спроба підірвати суверенітет України, використання корупції для підриву економіки держав та енергетична політика. Ми повинні зберегти підтримку суверенітету України. Все, що відбувається там, має відгос далі за межами України», – підкреслив Д. Байден.

При цьому він заявив, що США й надалі надаватимуть Україні підтримку в забезпеченні безпеки. «Ми будемо продовжувати надавати допомогу в плані безпеки Україні не для того, щоб розпалювати війну, а для того, щоб дати Україні можливість оборонятися. Ми не віримо у військове вирішення української кризи і повинні шукати мирне вирішення конфлікту, але не можна заборонити Україні оборонятися», – зазначив він.

Д. Байден також наголосив, що оцінювати Росію слід не за документами, а за діями. «Ми повинні оцінювати Росію по тому, що вона робить, а не по тому, які документи вона підписує. Дуже часто Путін обіцяв мир, а поставляв танки, війська та зброю», – сказав американський віце-президент.

Президент України П. Порошенко, канцлер Німеччини А. Меркель та віце-президент США Д. Байден у Мюнхені обговорили розвиток переговорного процесу щодо мирного врегулювання ситуації на Донбасі в

контексті останніх спільних пропозицій з виконання мінських домовленостей, напрацьованих під час зустрічі П. Порошенка, А. Меркель та Ф. Олланда 5 лютого в Києві.

Як передає прес-служба Президента, співрозмовники скоординували подальші кроки щодо врегулювання кризи та наголосили на необхідності негайного припинення вогню і продовження діалогу щодо імплементації всіх пунктів Мінських домовленостей. Вони також наголосили на необхідності дотримання спільної трансатлантичної позиції щодо ситуації в Україні.

П. Порошенко, А. Меркель та Д. Байден, крім того, скоординували позиції напередодні засідання Ради ЄС на рівні міністрів закордонних справ.

Загалом, як зазначають оглядачі, мюнхенська конференція пройшла за вже традиційним для Німеччини сценарієм: про Україну говорили дуже багато, але представників самої України на цих дискусіях – за винятком П. Порошенка – не було. Організатори конференції планували, що Мюнхен відвідає і Прем'єр-міністр А. Яценюк. Він був запланований учасником дискусії про боротьбу з тероризмом. Однак політик до баварської столиці не приїхав. Натомість Мюнхен відвідав однопартієць Президента України, мер Києва і відомий у Німеччині колишній чемпіон світу з боксу В. Кличко. При цьому в публічних дискусіях він участі не брав.

У результаті голові комітету з міжнародних справ Держдуми Росії К. Косачову на подіумі опонував не його український колега, а колишній очільник МЗС Польщі Р. Сікорський.

Президент України П. Порошенко виступив у Мюнхені з емоційною промовою. Він звинуватив Росію у підтримці сепаратистів на Сході країни і наголосив, що «конфлікт має бути вирішений, а не заморожений». Судячи з виступу, головним завданням П. Порошенка в Мюнхені було домогтися від Заходу поставок зброї. Він повторив це кілька разів і запевнив, що озброєння потрібне Україні тільки в оборонних цілях. Президент особливо підкреслив, що мова не йде про важке озброєння.

Однак у Мюнхені знову виявилися розбіжності щодо можливості надання Україні зброї між ключовими союзниками України у світі – США та Німеччиною. Як відомо зі ЗМІ, після нової ескалації конфлікту на Донбасі, у результаті якої загинули десятки мирних жителів, адміністрація президента США Б. Обама по-новому поглянула на питання надання летального озброєння Україні. Дискусія щодо цього в останні місяці точиться між президентом Б. Обамою і його радником з національної безпеки С. Райс, з одного боку, та Держдепартаментом і Пентагоном – з іншого. Останні схиляються до того, щоб передавати Україні деякі типи озброєння. У статті *New York Times* від 1 лютого йдеться про те, що наразі С. Райс готова переглянути свою позицію з цього питання, і в експертних колах це називають значною зміною. За надання летальної зброї Україні також виступають міністр оборони Ч. Хейгл та командувач силами НАТО у Європі Ф. Брідлав. Аналогічну позицію займає начальник генштабу Збройних сил США М. Демпсі.

Водночас ідею постачання зброї Україні підтримав кандидат на пост глави Пентагону Е. Картер. За повідомленням агентства Bloomberg, під час слухань у сенаті він заявив, що схильний підтримати збільшення американської допомоги Україні і не виключає можливість відправки Києву летальної зброї. На думку Е. Картера, такий крок необхідний, оскільки допоміг би Україні в боротьбі проти сепаратистів.

У комітеті сенату США з питань збройних сил відбулися слухання, де також звучали заклики посилити українську армію. Американських законодавців переконував у цьому генерал Д. Кінг, який раніше обіймав керівні посади в сухопутних військах США. Генерал заявив, що своїми діями в Україні, а раніше і в Грузії, Росія продемонструвала, що намагається перекроїти карту Європи і готова кинути виклик існуванню НАТО.

В Україні нині пролягає фронт боротьби за ідеї цілісної, вільної і мирної Європи, заявила помічниця держсекретаря США В. Нуланд. Вона зазначила, що якщо РФ не припинить спонсорувати насильство і не віддасть Києву контроль за держкордоном України, адміністрація Б. Обами перегляне свою позицію щодо надання Україні летальної зброї. «Зараз цілісна, вільна і мирна Європа повстане або впаде з Україною. Український фронт боротьби за свободу є і нашим фронтом», – сказала вона.

В. Нуланд знову заявила, що США і Європа не хочуть ослаблення Росії санкціями або труднощів для російського народу, а лише вимагають припинення агресивних дій Москви. «У ту ж хвилину, коли Росія дасть можливість Україні контролювати її бік міжнародного кордону і припинить розпалювати конфлікт, ситуація покращиться – припиниться потік зброї і бойовиків, заручники повернуться додому, санкції можна буде почати скасовувати, і боротьба, яку Москва називає “внутріукраїнською проблемою”, саме такою і стане», – підсумувала помічниця держсекретаря США.

2 лютого у Вашингтоні в Атлантичній раді вісім відомих американських посадовців і експертів у галузі безпеки, оборони і міжнародної політики представили звіт під назвою «На захисті української незалежності, протидіючи російській агресії: що США і НАТО повинні робити»

http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2015/02/150203_report_weapons_usa_dt

Після відвідин Києва і Сходу України автори звіту закликали американську адміністрацію негайно ухвалити рішення щодо надання Києву летальної зброї на тлі ескалації кризи. Серед типів такої зброї: бронетранспортери, безпілотники, комунікаційні засоби, а також допомога в галузі розвідки і медичне обладнання.

Звіт рекомендує адміністрації Б. Обами ухвалити рішення якомога швидше, беручи до уваги «побоювання, що новий наступ сепаратистів може початися у квітні – травні». Водночас звіт не закликає до надання допомоги Україні з боку НАТО і не пропонує надсилати американських вояків до зони конфлікту.

За словами одного з авторів звіту, директора інституту Брукінгз у Вашингтоні і колишнього заступника держсекретаря С. Талботта, наразі відбувається «буквальне вторгнення Росії на території України». Він відкинув зауваження, що надання летальної зброї лише спровокує Росію, адже «наступ на Маріуполь відбувся без усякого провокування».

Інший автор звіту, колишній посол США в Україні Д. Гербст заявив, що політика президента Росії В. Путіна щодо перегляду кордонів становить загрозу міжнародній безпеці в цілому.

Ще один співавтор звіту, колишній заступник міністра оборони Д. Лодал закликає допомогти Україні захищатися: «Цей конфлікт насправді немає військового вирішення з боку Заходу. Якщо Росія захоче окупувати всю територію України, виграє Росія, українська армія програє. Водночас Росія порушує всі укладені домовленості, і українцям треба допомогти захищати власну територію. Головна мета надання такої зброї – підняти ціну війни для Володимира Путіна разом з санкціями, аби він від неї відмовився».

Наразі Б. Обама не ухвалив остаточного рішення. Представники Білого дому на зустрічах у Вашингтоні наголошували, що надання зброї може призвести до більшої ескалації з боку Росії, а в нещодавньому інтерв'ю CNN американський президент сказав, що США не зацікавлені в американсько-російській війні. Водночас в урядових і експертних колах Вашингтона є розуміння того, що економічні санкції не змусили Росію відмовитися від підтримки сепаратистів, яку вона регулярно заперечує.

«Хоча наразі головна мета – продовжувати використовувати дипломатичні важелі впливу, ми також оцінюємо інші варіанти, які допоможуть створити простір для узгодженого вирішення цієї кризи», – наголосила речниця Ради Національної безпеки США Б. Міхен, коментуючи ситуацію в Україні.

Заступник директора програми з Росії та Євразії Центру стратегічних і міжнародних досліджень у Вашингтоні Д. Манкоф припустив, що необхідно враховувати можливе провокування Росії. «Розмірковують, що більше спровокує Росію у даному конфлікті в Україні – більше спротиву чи менше. На мою думку, якщо не робити достатньо, то це спровокує набагато більше. Водночас треба вибудувати правильний пакет допомоги Україні, це має бути не лише риторика, але слід продумати практичний підхід до цього питання», – переконаний Д. Манкоф.

Головний аналітик Ради зовнішньої політики США С. Бланк вважає, що допомога США Україні зараз має бути такою, як Вашингтон надавав Афганістану, коли туди ввели радянські війська. «Пакет допомоги має достатньо великим, аби забрати стратегічну ініціативу у Москви і передати її Заходу. Володимир Путін може піти на ескалацію, але якщо ця зброя надаватиметься як сигнал довготермінової багатосторонньої стратегії разом із застосуванням нових санкцій, це зробить його дії проти НАТО і ЄС більш складними». За словами С. Бланка, така стратегія обов'язково має включати багаторівневу економічну допомогу і заохочення політичних, економічних і військових реформ в Україні.

Водночас і Білий дім, і Держдепартамент США виступають за продовження політики санкцій щодо Росії. За словами заступника держсекретаря В. Нуланд, метою санкцій не є зруйнувати Росію. Натомість, твердить вона, якщо російська влада хоче користуватися благами Заходу, вона мусить змінити свою поведінку і діяти в рамках встановлених міжнародних правил.

Тим часом, у Росії припускають, що інформація, оприлюднена в New York Times щодо постачання летального озброєння Україні, є організованим витоком інформації, щоб подивитися на реакцію Москви. Таку думку висловив чільний представник «Єдиної Росії», член комітету Держдуми Росії з оборони Ф. Клінцевич. За його словами, Росію і надалі будуть провокувати, аби безпосередньо втягнути у конфлікт в Україні, тоді як «події на південному-сході України розвиваються не за сценарієм США». «Нам треба реагувати не на витoki, а на реальні кроки. І звісно, тримати руку на пульсі», – наголосив Ф. Клінцевич журналістам у Москві.

Російське ж Міністерство закордонних справ неодноразово заявляло, що постачання летальної зброї Україні з боку США буде порушенням міжнародних договорів.

Канцлер Німеччини А. Меркель неодноразово висловлювала переконання, що конфлікт на Донбасі потрібно вирішувати мирним шляхом і виступає проти поставок зброї в Україну. «Німеччина не підтримуватиме Україну зброєю. Я переконана, що цей конфлікт має вирішуватися невійськовим шляхом», – заявила А. Меркель. Глава МЗС Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр також наголошував, що кількість жертв конфлікту на Сході України внаслідок передачі з боку США летальної зброї лише збільшиться і застеріг США від цього кроку.

Проти поставок зброї в Україну виступили глава МЗС Данії та міністр оборони Франції. Міністр закордонних справ Данії М. Лідегор, зокрема, вважає, що «якщо США направлять озброєння в Україну, то це лише погіршить ситуацію в країні». «Данія на даний час надає Україні логістичну підтримку, і я впевнений, що потрібно не направляти в цю країну зброю, а зміцнювати санкції проти Росії», – каже М. Лідегор. Він також підкреслив, що поставка зброї в Україну не вирішить існуючих проблем. «Боюся, що ситуація може вийти з-під контролю, якщо почати посилювати військовий тиск. Така моя оцінка в цей момент», – заявив глава МЗС Данії.

«На сьогодні ми не маємо наміру постачати в Україну летальне озброєння», – заявив міністр оборони Франції Жан-Ів Ле Дріан. Італія також заявила, що поставляти в Україну нелетальні засоби захисту готова, однак, допомагати зі зброєю нам не буде.

Фінляндія не буде постачати зброю Україні, заявив президент країни С. Ніністьо, оскільки вважає, що можливе надання військової підтримки Україні може призвести до порочного кола. Тим не менш, президент Фінляндії не виключає можливість введення нових санкцій проти Російської Федерації. «Якщо виявиться, що сепаратисти почали масштабний наступ у східній Україні, важко утриматися від нових економічних санкцій проти

Росії», – зазначив С. Ніністьо.

Проти надання Україні зброї виступив і глава МЗС Чехії Л. Заоралек. Він переконаний – конфлікт в Україні не має військового вирішення, потрібне лише мирне врегулювання. «Військовими засобами ми не досягнемо необхідних результатів і ми від початку наголошували на необхідності врегулювання дипломатичними засобами. На цьому має стояти і ЄС», – вважає Л. Заоралек.

Обговорення теми поставки озброєнь Україні Заходом під час конференції з питань безпеки в Мюнхені також відбувалося за домінування думки, що такі поставки наразі не допоможуть врегулюванню конфлікту на Донбасі (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/26834254.html>).

Напередодні Мюнхенської конференції тон у темі поставок зброї Україні задав голова конференції посол В. Ішінгер, який у статті в газеті Financial Times прямо закликав пообіцяти зброю Україні, інакше насильство на її Сході триватиме й надалі.

За його логікою, непостачання зброї Києву не змогло покласти край насильству і не сприяло врегулюванню конфлікту. Після підписання Мінських мирних домовленостей пройшло п'ять місяців, а війна й далі триває, при цьому останнім часом навіть загострилась.

«Захід виключив військовий варіант у той час, як сепаратисти у Східній Україні і Москва наполягають саме на ньому», – написав голова Мюнхенської конференції, додавши, що поставки зброї – навіть серйозна обіцянка їх здійснити – змінили б баланс, змусили б Росію задуматись і натиснули б на неї, аби змусити до реальної реалізації Мінських мирних угод.

Однак, як показала подальша дискусія під час Мюнхенської конференції, Європа наразі не готова прислухатись до цих аргументів. Під час виступу міністра оборони Німеччини Урсули фон дер Ляйєн її запитали, чому Берлін поставив зброю іракським курдам, які протистоять «Ісламській державі», але водночас виступає проти постачання зброї Україні? «Ми сказали “так” Іраку, а Україні сказали “ні”, бо в Україні є місце для діалогу, важкого діалогу, але є. І є кімната, де всі сидять за столом переговорів, – сказала Ляйєн. – Чи ми готові надати стільки зброї Україні, щоб вона перемогла інший бік?» «Саме по собі постачання зброї в Україну стане катализатором конфлікту й відсуне бажане для нас рішення конфлікту ще далі. В Україні і так занадто багато зброї», – зазначила Урсула фон дер Ляйєн. «Питання тут не в тому, чи постачати зброю чи ні. Тут питання фундаментальне: чи в 21-му столітті високорозвинуті країни вирішують конфлікти з допомогою зброї, чи за столом переговорів?» – додала глава німецького оборонного відомства.

Конфлікт в Україні не можна розв'язати військовим шляхом, а тому Захід не постачатиме зброю Україні, заявила під час виступу на 51-й Мюнхенській конференції з безпеки канцлер Німеччини А. Меркель. За її словами, на Донбасі і так багато зброї, однак це не дає ніяких натяків на припинення кровопролиття.

«Я впевнена, що цей конфлікт неможливо вирішити воєнним шляхом. Ми вирішили зосередити наші зусилля на дипломатичних рішеннях. На щастя, у нас є спільність трансатлантичних позицій щодо введення санкцій в економічній сфері. Україна потребує прогресу, але його не можна досягти шляхом постачання зброї. Військовим шляхом неможливо вирішити конфлікт – у регіоні і так багато зброї і ми не отримали ніяких шансів на врегулювання цього конфлікту», – сказала вона.

Американський сенатор-республіканець Д. Маккейн розкритикував канцлера Німеччини А. Меркель за її політику щодо України, яка, на його думку, нагадує політику умиротворення Гітлера перед Другою світовою війною. «Спостерігаючи за політикою німецького уряду у справі України, можна подумати, що він не має ідеї або йому байдуже, що в Україні вбивають людей», – сказав сенатор.

За словами Д. Маккейна, він розчарований політикою європейців та «не чекав нічого іншого». «Чи (Меркель) хоче лише спостерігати за тим, як вперше після Другої світової війни країну в Європі розбирають по шматках?» – запитав сенатор.

Отже, США та Європа розійшлися у поглядах з приводу озброєння України. Це, зрештою, грає на руку В. Путіну, пише оглядач видання Bloomberg. Інший сенатор-республіканець – Б. Коркер – у кулуарах безпекової конференції у Мюнхені висловив думку, що «саме позиція Німеччини стримує адміністрацію Обама». «Не маю жодного уявлення, як наша дипломатія може досягнути успіху, якщо за нею не стоїть сила. Німеччина та вся Європа заохочували Україну йти на Захід і тепер, у час біди, так чинять. Я дуже розчарований відповіддю Меркель», – цитує реакцію Б. Коркера оглядач Bloomberg Д. Рогін. Він прогнозує, що, зрештою, позиція А. Меркель може примусити Б. Обаму відмовитись від надання Україні зброї.

«Цей розкол між США та Європою з приводу України – саме те, чого прагнув Путін... Зрештою, Обама може вирішити, що надання Україні зброї є надто ризикованим кроком. Лише після того як він це скаже відкрито, США та Європа можуть зайнятися пошуком альтернативної стратегії», – припускає Д. Рогін.

Українські експерти в питанні, чи допоможе Україні зброя від США виграти війну, фактично одностайні. «Отримання зброї від США чи інших країн не може бути гарантією припинення війни. Ніхто не може з упевненістю стверджувати, що якщо буде американська зброя, Путін враз припинить війну. Це вагомий крок до посилення позицій України та підвищення боєздатності», – вважає політичний експерт К. Матвієнко.

Водночас генерал-лейтенант запасу Д. Уманець наголошує, що Україні вже не потрібно боятися того, що зброя від США спровокує В. Путіна. «США, які є прибічниками демократії та миру, вже давно мали б надати нам допомогу. Можливо, Україні й не потрібно було б тих фінансових траншів, якби Америка своєчасно показала реакцію на дії Путіна в Україні. На даному етапі зброя нам вкрай необхідна. У першу чергу – протитанкова зброя. Путін

відправив на Донбас близько 500 одиниць бронетехніки. США раніше запевняли, що нададуть безпілотники, які не лише призначені для розвідки та оцінки ситуації, але також можуть нести відповідне озброєння на борту і знищувати як живу силу, так і танки. Для продовження війни Україні це вкрай потрібно», – пояснює Д. Уманець. Він також зауважив, що готуватись Україна має до всього і вже має думати про засоби протиповітряної оборони, тому що ніхто не знає, у яку фазу війна перейде завтра і чи буде це «гібридна війна».

«Зараз є два шляхи – або Путін відчужує свою абсолютну владу й буде загрозою вже не тільки Україні, а й балканським країнам, або США дасть зброю Україні, що порушує план Путіна», запевняє віце-президент Атлантичної ради України та заступник голови громадської ліги «Україна – НАТО» О. Кокошинський, коментуючи питання можливості надання озброєння Україні від США. Він упевнений, що Росія може затягувати конфлікт ще довго й ресурсів у неї достатньо. Утім, за словами експерта, у США є зброя, яка може посилити позиції України та боєздатність української армії. «Зараз США також боїться, окрім політичних моментів, того, що ця зброя може опинитися в руках російських сепаратистів чи бути перепроданою, бо такі випадки були. Ми маємо не просто просити про надання зброї, а мати стратегію, яка зброя “налякає” Путіна. У першу чергу, нам потрібна оборонна зброя, танки БМП, БТР. Особливо від Америки потрібні безпілотники високого горизонту. Це надзвичайно сильна зброя проти колон Путіна, яка зможе їх зупинити. Я впевнений, що Путіна зупинять лише колосальні втрати та сила зброї», – пояснив експерт.

Він також зазначив, що зараз або В. Путін піде в наступ і може бути загрозою не лише для України, а й для балканських країн, Кавказу, або ж стримає свою агресію, оскільки він не розраховує на такі події і не був готовий до таких втрат.

Якщо Україна не зможе отримати військову допомогу від США, нам доведеться її купувати в кредит або домовлятися про знижену ціну на зброю, прогнозує експерт із зовнішньої політики та міжнародної безпеки О. Мельник, коментуючи питання надання зброї від США та інших країн. Отримати зброю з інших країн у формі продажу цілком реально, адже це не заборонено і Україна має на це право, підкреслює О. Мельник.

Водночас політолог В. Дехтієвський вважає, що Б. Обама втратив більшість в обох палатах парламенту, тому він перегляне свої позиції та не буде таким категоричним. «У Обамами вже немає такої підтримки, навіть серед демократів, через це шанси України отримати військову зброю, летальну – зростають. Проте він все ще має важелі впливу, як затягти цей процес. Наприклад, надати зброю летальну, але оборонного характеру», – припускає політолог. На його думку, як вихід із ситуації, якщо США не готові до публічності, Америка може надати зброю Україні таємно чи неофіційно, тому що для відкритої допомоги США потрібно більше рішучості, доказів, аргументів. В іншому випадку зброю доведеться купувати, у тому числі й у США.

З іншого боку, певні сподівання покладаються на чергову зустріч лідерів «норманської четвірки», заплановану на 11 лютого в Мінську. Після зустрічі в Мінську голів країн «нормандської четвірки» можливе рішення щодо припинення вогню на Донбасі, повідомляє прес-служба Президента України.

Там нагадали, що Президент України П. Порошенко, президент Франції Франсуа Олланд, федеральний канцлер Німеччини А. Меркель та президент Російської Федерації В. Путін обговорили під час телефонної конференції в Нормандському форматі шляхи досягнення мирного врегулювання ситуації на Донбасі. Співрозмовники досягли прогресу в обговоренні комплексу заходів з імплементації Мінських домовленостей. Вони домовилися провести експертні консультації у Берліні представників МЗС 9 лютого та зустріч Тресторонньої контактної групи 10 лютого за участю підписантів Мінських домовленостей.

П. Порошенко, Ф. Олланд, А. Меркель та В. Путін домовилися провести зустріч у Нормандському форматі в середу, 11 лютого, у Мінську. «Вони також очікують, що їхні зусилля під час зустрічі в Мінську приведуть до негайного та безумовного двостороннього припинення вогню», – зазначали в прес-службі глави держави (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел:*
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=606108522855442&id=238703292929302&substory_index=0; <http://government.ru/docs/16639/>;
http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2015/01/150126_putin_statement_reaction_dk;
http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2015/01/150123_putin_donbas_hk4
<http://www.slovoidilo.ua/news/7208/2015-01-29/putin-gotovitsya-k-vyrodu-rossii-iz-soveta-evropy--nemcov.html>;
gazeta.ua/articles/politics/_samoizolyaciya-putina-prizvede-do-eskalaciyi-konfliktu-na-donbasi-ekspert/606670;
http://24tv.ua/news/showNews.do?treba_tisnuti_na_rosiyu_sektoralnimi_sanktsiyami_gopko&objectId=537112; <http://gazeta.dt.ua/internal/viyna-za-mir-.html>;
<http://17tv.com.ua/tema-dnya-myunhenska-konferentsiya-kriza-da-donbasi-v-konteksti-bezpeki-yevropi/>;
<http://ukr.segodnya.ua/politics/pnews/okruzhenie-obamy-vystupaet-za-predostavlenie-ukraine-letalnogo-vooruzheniya-the-new-york-times--588912.html>; http://dt.ua/WORLD/finlyandiya-vidmovilasya-postachati-zbroyu-ukrayini-163471_.html;
http://espreso.tv/news/2015/02/07/makkeyn_pozyciya_merkel_schodo_ukrayiny_nahaduye_polityku_quotumyrotvorennyaquot_hitlera).

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»: цілі, напрями, пріоритети

12 січня Президент України П. Порошенко підписав Указ «Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”» (<http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>).

Стратегія сталого розвитку України на період до 2020 року визначає цілі, напрями, пріоритети розвитку країни, а також містить 25 ключових показників, за якими можна буде оцінити перебіг виконання реформ і програм. Метою реформ задекларовано досягнення європейських стандартів життя та гідного місця Україні у світі. У перспективному розвитку країни визначено чотири основні вектори:

- вектор розвитку – забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ і, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою із сильною економікою та з передовими інноваціями;

- вектор безпеки – забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності;

- вектор відповідальності – це забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг у державному та приватному секторах;

- вектор гордості – забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт.

У рамках названих чотирьох векторів руху «Стратегія-2020» містить у собі 62 реформи. З них пріоритетними визначено вісім реформ і дві програми. При цьому в документі уточнюється, що кількість і зміст названих реформ та програм розвитку держави можуть змінюватися в процесі реалізації.

Як першочергові визначені реформа системи національної безпеки й оборони, оновлення влади та антикорупційна реформа, судова й реформа правоохоронної системи, децентралізація та реформа державного управління, дерегуляція й розвиток підприємництва, реформа системи охорони здоров'я та податкова реформа.

Як зазначається в Указі, головною метою реформи системи національної безпеки та оборони визначено підвищення обороноздатності держави, реформування Збройних сил України та інших військових формувань України відповідно до сучасних вимог і з урахуванням досвіду, набутого під час антитерористичної операції, а також розвиток оборонно-промислового комплексу для максимального задоволення потреб армії.

Серед головних заходів реалізації реформи системи національної безпеки та оборони передбачається здійснити функціональну оптимізацію

(скорочення дублюючих і зайвих структур), централізацію закупівель, оптимізацію системи логістичного забезпечення, оновлення доктринальних і концептуальних підходів до забезпечення національної безпеки, створення ефективної державної системи кризового реагування (мережі ситуаційних центрів центральних органів виконавчої влади) за провідної ролі Ради національної безпеки і оборони України, залучення іноземних інвестицій та формування ефективної моделі державно-приватного партнерства, запровадження кластерного принципу ротації кадрів, перегляд кваліфікаційних вимог й забезпечення чіткого дотримання цих вимог і повна переатестація кадрів, водночас вирішальними мають бути не тільки професійні, а й особистісні якості людини.

Головною метою антикорупційної реформи документом визначено істотне зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України в міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції.

Досягненню мети має сприяти впровадження нових антикорупційних механізмів. Серед них – декларування майнового стану публічних службовців, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірка доброчесності службовців і моніторинг їхнього способу життя. Подолання політичної корупції потребує докорінної реформи системи політичного фінансування. Важливим є використання новітніх технологій, зокрема для забезпечення державою доступу до інформації у формі «відкритих даних».

Зокрема, в Указі наголошується на необхідності створення ефективної інституційної системи запобігання й протидії корупції, чому має сприяти заснування Національного антикорупційного бюро України (для виявлення та розслідування корупційних злочинів вищих посадових осіб) і Національного агентства з питань запобігання корупції – для впровадження інструментів запобігання корупції та здійснення контролю за доброчесною поведінкою службовців (правил щодо конфлікту інтересів, декларування майна тощо).

Метою судової реформи Указ «Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”» називає реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права й забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним і неупередженим судом. Реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей і стандартів захисту прав людини.

Як зазначається в документі, реформа проводитиметься у два етапи:

– перший етап – невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні;

– другий – системні зміни в законодавстві: прийняття нової Конституції України та на основі відповідних конституційних змін – нових законів, що стосуються судоустрою та судочинства, інших суміжних правових інститутів.

Метою реформи правоохоронної системи Стратегія визначає коригування завдань і функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби, нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави від протиправних посягань.

Указом підкреслюється необхідність функціональних та організаційних перетворень у системі Міністерства внутрішніх справ України, чіткого розподілу функцій з формування політики, що має здійснюватися міністерством, і реалізації політики, що має здійснюватися окремим центральним органом виконавчої влади в системі Міністерства внутрішніх справ України – Національною поліцією. Політичне управління та професійне керівництво у сфері правопорядку, відповідно до документа, мають бути чітко розмежовані, як це передбачено Європейським кодексом поліцейської етики.

В Указі «Про стратегію сталого розвитку “Україна-2020”» наголошується на потребі забезпечити прозору систему конкурсного добору осіб на посади, створити нову систему атестації персоналу органів правопорядку, змінити підходи до підготовки працівників цих органів, що повинно забезпечити зміну їхнього ставлення до виконання службових обов’язків у напрямі усвідомлення їх як надання оплачуваних державою послуг із забезпечення насамперед безпеки кожної особи, її особистих і майнових прав, суспільних та державних інтересів.

У сфері децентралізації та реформи державного управління Стратегія визначає орієнтиром побудову прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом реалізації реформи має стати створення ефективною, прозорою, відкритою та гнучкою структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти й реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток та адекватне реагування на внутрішні й зовнішні виклики.

Що стосується питання дерегуляції та розвитку підприємництва, то реформа в цій сфері має на меті створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого й середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці.

Ця реформа пов’язана з іншою – податковою, відповідно до завдань якої має бути побудована проста та економічно справедлива податкова система з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, яка б створювала необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечувала достатнє наповнення державного бюджету України й місцевих бюджетів. Головними напрямками реформи визначено перехід від наглядово-каральної функції фіскальних органів до обслуговуючої; зменшення кількості податків, їхнього розміру та спрощення порядку розрахунку й сплати; упровадження електронних сервісів для платників податків; зменшення

податкового навантаження на заробітну плату з метою її детінізації; удосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами, зокрема вдосконалення адміністрування податку на додану вартість, формування системи податкового контролю залежно від ступеня ризику в діяльності платників податків, забезпечення відкритості доступу до інформації про сплату податків, удосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення, впровадження контролю за видатками фізичних осіб.

Здійснення реформи системи охорони здоров'я спрямоване на створення системи, орієнтованої на пацієнта, здатної забезпечити медичне обслуговування для всіх громадян України на рівні розвинутих європейських держав. Головними напрямками реформ у цій галузі мають стати підвищення особистої відповідальності громадян за власне здоров'я, забезпечення для них вільного вибору постачальників медичних послуг належної якості, надання для цього адресної допомоги найбільш соціально незахищеним верствам населення, створення бізнес-дружньої обстановки на ринку охорони здоров'я.

Серед пріоритетів Стратегії також реалізація двох програм – енергонезалежності та популяризації України у світі та просування інтересів держави у світовому інформаційному просторі.

Головне завдання програми енергонезалежності – забезпечення енергетичної безпеки й перехід до енергоефективного та енергоощадного використання й споживання енергоресурсів із впровадженням інноваційних технологій. Основними цілями державної політики в цій сфері визнано зниження енергоємності валового внутрішнього продукту (на 20 % до кінця 2020 р.) шляхом забезпечення (упровадження) 100 % обов'язкового комерційного обліку споживання енергоресурсів (енергії та палива), переходу до використання енергоефективних технологій та обладнання, зокрема через механізм залучення енергосервісних компаній, реалізації проектів з використанням альтернативних джерел енергії; забезпечення максимально широкої диверсифікації шляхів і джерел постачання первинних енергоресурсів, зокрема нафти, природного газу, вугілля, ядерного палива, нарощування видобутку вітчизняних енергоносіїв, запровадження прозорих конкурентних правил розробки та використання родовищ енергоносіїв; лібералізація ринків електричної й теплової енергії, вугілля та газу, перехід на нову модель їх функціонування; інтеграція енергосистеми України з континентальною європейською енергосистемою ENTSO-E; реорганізація публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»» відповідно до Третього енергетичного пакета Європейського Союзу; повна реформа системи ціно- та тарифоутворення на енергію та паливо, зокрема перегляд механізму формування балансу енергоресурсів, відмова від перехресного субсидування та державного дотування; залучення іноземних інвестицій в енергетичний сектор України, зокрема до модернізації Єдиної газотранспортної системи України,

електрогенеруючих потужностей та електромереж; реформа вугільної галузі та залучення стратегічних інвесторів, приватизація перспективних і ліквідація (консервація) збиткових вугледобувних підприємств; модернізація інфраструктури паливно-енергетичного комплексу.

Головна мета популяризації України у світі – формування довіри до України, спрямування її позиціонування у світі на користь політичним й економічним інтересам Української держави, а також на зміцнення її національної безпеки і відновлення територіальної цілісності. Ключове завдання – формування позитивного іміджу України як європейської, демократичної, конкурентоспроможної держави із сприятливим бізнес-кліматом, зі своїм унікальним місцем у світовому розподілі праці та інтегрованої в глобальні ланцюги створення доданої вартості.

Програма фокусуватиметься на забезпеченні підсилення інституційної спроможності для здійснення міжнародних стратегічних комунікацій; синергії зусиль органів влади, бізнесу та громадянського суспільства для просування України у світі; збільшення та оптимізації присутності України на міжнародних заходах і майданчиках; присутності в міжнародному академічному, культурному та громадському середовищі.

Як ішлося вище, реалізація Стратегії передбачає досягнення 25 ключових показників, що оцінюють перебіг виконання реформ і програм. Зокрема, планується, що в рейтингу Світового банку Doing Business Україна посяде місце серед перших 30 позицій, рейтинг за зобов'язаннями в іноземній валюті за шкалою рейтингового агентства Standard and Poors становитиме не нижче інвестиційної категорії «ВВВ», валовий внутрішній продукт (за паритетом купівельної спроможності) у розрахунку на одну особу, який розраховує Світовий банк, підвищиться до 16 тис. дол. США.

Чисті надходження прямих іноземних інвестицій до 2020 р. мають перевищити 40 млрд дол. США, витрати на національну безпеку й оборону – не менше 3 % ВВП. За індексом сприйняття корупції, який розраховує Transparency International, Україна має увійти до 50 найкращих держав світу.

Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом і громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності.

Згідно з Указом, Кабінет Міністрів України має щороку до 15 лютого затверджувати план дій щодо реалізації положень Стратегії та щоквартально інформувати про стан виконання плану дій щодо реалізації положень Стратегії.

Коментуючи затвердження Стратегії, заступник голови Адміністрації Президента, секретар Національної ради реформ Д. Шимків зауважив, що її розробка відбувалася в кілька етапів із залученням широкого кола експертів та громадськості. «Ми почали розробку Стратегії в липні цього року із запрошення громадськості надавати свої пропозиції щодо бачення розвитку країни. Після цього ми провели декілька десятків обговорень та консультацій із фахівцями та громадськістю, організували можливість та отримали зауваження та пропозиції до Стратегії онлайн, провели онлайн-опитування

про ключові показники ефективності розвитку країни», – сказав Д. Шимків (http://www.newsru.ua/ukraine/12jan2015/utverdil_strategiu.html). – 2015. – 12.01).

Водночас, аналізуючи положення Указу «Про стратегію сталого розвитку “Україна-2020”», ряд експертів та оглядачів звернув увагу на окремі недопрацювання й прогалини.

Так, співголова Коаліції з протидії дискримінації в Україні Н. Боярський, коментуючи Указ № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”», наголосив на тому, що в документі мало йдеться про наміри запобігання чи протидії дискримінації. «Щодо запобігання дискримінації в Стратегії згадується тільки Програма національної єдності та підтримки національних меншин. Проте вбачається дивним у цьому контексті, що в Стратегії жодного разу не згадується український Крим як територія, яка потребує особливої уваги», – зазначив Н. Боярський.

Експерт стверджує, що, прочитавши документ «Україна-2020», «одразу помічаєш – законодавець продовжує заплющувати очі на проблеми дотримання прав та інтересів різноманітних меншин в Україні». «І це дуже сумно. Адже події попереднього року показали, що саме необдумана політика та спекуляції навколо теми дискримінації можуть стати приводом для трагедій», – коментує Н. Боярський. У цьому контексті нагадаємо, що однією з вимог наближення України до Європейського Союзу є ефективне антидискримінаційне законодавство.

У свою чергу оглядач видання «Україна комунальна» К. Меркулов зауважує, що до переліку пріоритетних не потрапила й реформа житлово-комунального господарства, нагальність якої до цього неодноразово підкреслювалася (<http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/strategja-ukrajina---2020-ne-dlja-zhkg-40749>). – 2015. – 16.01).

Водночас занепокоєння оглядача викликає те, що Президент, затверджуючи своїм Указом Стратегію, порушив питання, які перебувають поза зоною його прямої компетенції, встановивши обов'язок Кабінету Міністрів щороку до 15 лютого затверджувати плани дій щодо реалізації «Стратегії-2020» та інформувати щоквартально до 15 числа місяця, наступного за звітним, про перебіг виконання плану її реалізації. «...Ми живемо в парламентсько-президентській, а не президентсько-парламентській республіці (тобто тональність економічної політики держави все-таки визначає уряд). Чи це слід сприймати як “обмовку за Фрейдом”, що переписуючи Конституцію, П. Порошенко намагатиметься де-факто повернути повноваження Януковича – Кучми?» – задається питанням К. Меркулов.

Експерти також звертають увагу на декларативність ряду актуальних положень Стратегії. Так, позитивно відзначаючи представлення в документі мети, векторів руху, дорожньої карти, першочергових пріоритетів та індикаторів становлення й розвитку України в різних сферах, Н. Боярський разом з тим зауважує: «Останнім часом під брендом “великих реформ” розробляється низка документів. Часто – поспіхом і доволі декларативно. До

прикладу, варто лише згадати про розробку Національної стратегії у сфері прав людини. ...Будемо сподіватись, що за Стратегією будуть інші нормативні акти, а головне – дії, що виправлять ймовірні недоліки прийнятого документа. Чи не завдання усіх людей доброї волі – контролювати процес її втілення» (Центр інформації про права людини (http://humanrights.org.ua/material/u_strategiji_stalogo_rozvitku_ukrajini_ni_slova_pro_krim_pravozahisnik). – 2015. – 14.01).

На декларативність окремих положень затвердженої Президентом України П. Порошенком «Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”» звертають увагу й автори аналітичної записки, підготовленої експертами аналітичного центру «Нова соціальна та економічна політика» (HoSEП), за висновками яких документ не дає відповіді на запитання: як Україні вийти з нинішньої економічної кризи для подальшого розвитку?

Як зазначається на сайті центру, «Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”» було представлено в серпні 2014 р., і за час до ухвалення цього документа його автори не зробили серйозних правок, «не просунулися ні на крок, трохи “приправивши” цей документ “посланнями” і формулюваннями з Коаліційної угоди». Як ідеться в коментарі, мета Стратегії, яка полягає в тому, щоб «до 2020 р. вийти на європейські стандарти життя і провідні позиції України у світі», не дає відповіді на запитання, як подолати кризу, що охопила країну у 2014 р. і яка, очевидно, триватиме і у 2015 р.

Експерти HoSEП зазначають, що в 2014 р. промислове виробництво впало на 10 %, інфляція досягла рекордного у XXI ст. рівня 24,9 %, гривня ослабла удвічі; резерви Нацбанку зменшилися до 10-річного мінімуму (7,5 млрд дол.); зовнішній борг зріс майже удвічі та «перейшов» уже «червону межу» (60 % від ВВП), кожний шостий банк у державі – визнано неплатоспроможним; безробіття майже досягло 10 %. У цій ситуації, на думку аналітиків HoSEП, ключовим завданням є подолання кризи, відновлення макроекономічної та соціальної стабільності, але воно виявилось «за рамками» Стратегії.

Ще одним слабким місцем документа, як зазначається в коментарі HoSEП, є перенасиченість фразами-побажаннями, замість конкретних ініціатив. Водночас у ній мало йдеться про кроки, необхідні для поліпшення бізнесу та інвестклімату: «Автори реформи пропонують наступні п'ять років “годувати” інвесторів формуванням та просуванням бренд-меседжів на кшталт: Україна – хаб для інвестицій».

На думку експертів, існують великі ризики того, що у влади на все й одразу не вистачить ні сил, ні ресурсів, а отже, у кінцевому рахунку більшість реформ буде або провалено, або не виконано. «У найближчі п'ять років у децентралізованій, воюючій, бідній, залежній від зовнішнього фінансування країні має бути здійснено 62 реформи. Навіть по 12 у середньому реформ на рік – при тому, що за дев'ять місяців не було зроблено жодної – виглядає надто фантастично», – вважають у HoSEП.

Іншим серйозним недоліком документа там називають малореалістичність поставлених у Стратегії завдань. Наприклад, це

стосується завдання довести ВВП (за паритетом купівельної спроможності) у розрахунку на одну особу до 16 тис. дол. США. «За останнє десятиліття у світі не було жодного прецеденту подвоєння ВВП за паритетом купівельної спроможності за п'ять років; Україні для досягнення “цілі” необхідно буде як мінімум щорічне 10-відсоткове зростання економіки, ревальвація національної валюти до 10–12 грн/дол.. США при річній інфляції не вище за 5 %», – ідеться в коментарі НоСЕП.

З іншого боку, автори Стратегії, наголошують експерти, пропонують досягати показників, що вже раніше досягалися Україною. Так, одним з індикаторів реалізації Стратегії документом визначається участь України в міжнародному дослідженні якості освіти PISA і входження до переліку 50 кращих країн-учасниць такого дослідження. «Проте Україна вже двічі брала участь в аналогічному дослідженні (TIMSS), підвищивши своє місце в математиці з 25 місця в 2007 р. до 19 місця у 2011 р. (одразу за Швецією), в природничих науках за цей же період – з 19 до 17–18 місця (яке Україна розділила з Італією), навряд чи стане великим досягненням – у наступні п'ять років увійти до 50 провідних країн у рейтингу, де всього бере участь 65 держав», – звертають увагу в НоСЕП.

У Стратегії також наголошується, що до 2020 р. має бути забезпечено максимальне відношення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до ВВП на рівні не вище 60 %. Експерти наголошують на тому, що «ця планка вже перейдена» і має становити за підсумками 2014 р. 75–80 % ВВП, а до кінця поточного року – 90–95 %. «Щоб зменшити борг до рівня 60 % українська економіка має або зростати китайськими темпами, або припинити позичати, проте весь сенс роботи уряду в 2014 р. і початку 2015 р. полягав у задоволенні вимог МВФ для отримання чергового траншу кредиту, що робить цей показник штучним», – зазначають аналітики НоСЕП (Аналітичний центр «Нова соціальна та економічна політика», НоСЕП (<http://www.newsep.com.ua/blog/77>). – 2015. – 13.01).

Отже, Указ «Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020”» є документом, який затвердив основні напрями і вектори розвитку України в найближчі роки, визначив пріоритетні реформи та ті результати, яких має досягти суспільство внаслідок їх реалізації. Незважаючи на декларативність і загальні формулювання окремих положень Стратегії, саме ступінь її реалізації визначатиме майбутні контури Держави Україна.

Ход антитеррористических мероприятий в Харьковской области в оценках СМИ

Визит Президента Украины П. Порошенко в Харьков на фоне дальнейшей дестабилизации политического и социально-экономического положения в стране заставил обозревателей с особым вниманием отнестись к состоянию и перспективам развития ситуации в Харьковской области, серьезность которой, исходя из оценок политиков и экспертов, сегодня вряд ли можно недооценивать.

В связи с очередным обострением обстановки на Востоке Украины и многочисленными проявлениями дестабилизации положения в стране, украинские власти принимают антитеррористические меры, в рамках которых во всей стране введен усиленный режим патрулирования городов с привлечением антитеррористических групп Национальной гвардии.

Одним из городов, где угроза роста террористических проявлений расценивается сегодня как очень высокая, стал Харьков. Характерно, что в поездке Президента сопровождали глава МВД А. Аваков и глава Минобороны С. Полторак. Важным итогом этой поездки стало назначение нового губернатора Харьковской области, которым стал И. Райнин – заместитель главы Администрации Президента Б. Ложкина.

В ходе состоявшегося в рамках визита совещания с административно-хозяйственным активом области П. Порошенко заявил, что «наш враг планировал – и все еще планирует – через свою разветвленную агентуру поджечь Харьковскую область, принести сюда такие же беды и страдания, которые он обрушил на головы жителей Донбасса». При этом Президент подчеркнул, что, несмотря на идеологические разногласия, политические силы Харьковской области поддерживают единство и территориальную целостность Украинского государства. «Политические конфликты внутренние, в смысле политической конкуренции и борьбы, не должны раскачивать ситуацию. Они должны решаться цивилизованно, на местных выборах», – отметил он.

Таким образом, Президент Украины расставил четкие акценты в оценке ряда последних событий в Харькове, которые потребовали срочного принятия властями антитеррористических мер, подчеркивая, что многочисленные диверсии и террористические акты, совершенные в последнее время в Харьковской области, были организованы с помощью спецслужб России.

Антитеррористические мероприятия в городе были объявлены 19 января после взрыва у здания Московского районного суда. После этого события советник главы СБУ М. Лубкивский на своей странице в Facebook сообщил,

что в Харькове начались обыски в рамках антитеррористической спецоперации, а также проведены первые задержания подозреваемых.

Напомним, как сообщило МВД, в помещении суда в это время проходило рассмотрение уголовного производства в отношении активиста ВО «Свобода». «Молодой человек был задержан во время выборов Президента Украины на одном из избирательных участков. Задержанный имел при себе автомат Калашникова, два магазина и гранату. После завершения судебного заседания граждане начали выходить из здания суда – в этот момент раздался взрыв. В результате 12 граждан получили ранения», – сообщили в ведомстве.

Совет национальной безопасности и обороны Украины не исключил причастности России к этому взрыву. «Российская Федерация продолжает войну против Украины, а также совершает на территории нашего государства террористические акты. В частности, пример очередной диверсии против мирного населения со стороны РФ – взрыв в Харькове, во время которого 13 граждан пострадали, шестеро из них получили ранения», – говорится в сообщении пресс-службы СНБО.

После случившегося в Харькове начались обыски и задержания одновременно по нескольким адресам. Как сообщил советник главы СБУ М. Лубкивский, «оперативно-следственная группа в составе сотрудников СБУ, МВД и прокуратуры в рамках антитеррористической спецоперации, на основании открытого уголовного производства и по решению суда начала обыски и задержания в Харькове».

20 января меры противодействия терроризму были усилены по всей стране.

В ходе недавнего посещения Харькова секретарь СНБО А. Турчинов на совещании с министром МВД А. Аваковым, тогдашним губернатором И. Балутой и представителями силовых структур области заявил, что на базе Харькова отработывается схема проведения антитеррористических операций, связанных с недопущением проявлений сепаратизма и любых попыток дестабилизировать ситуацию.

Ранее министр внутренних дел А. Аваков на селекторном совещании с главами областных государственных администраций под председательством главы украинского правительства, комментируя инициативу усиленного патрулирования, заявил, что для предотвращения террористической угрозы «мы сможем вывести эти патрули по всей стране». Особый порядок патрулирования, по его словам, должен быть в Донецкой и Луганской областях. Такие же операции проводятся и в других городах, в частности в Запорожье и Одессе. «Учитывая особенность ситуации, учитывая высокий риск террористической угрозы в рамках агрессии, которую мы имеем со стороны России, мы должны перевести режим операции наблюдения и тщательного документирования в режим превентивного удара», – заявляет глава МВД. По его словам, к милицейским патрулям присоединяются оперативники СБУ, курсанты высших военных учебных заведений и заведений МВД и Государственной службы по чрезвычайным ситуациям.

25 января в ходе совещания оперативного штаба под руководством главы Харьковской облгосадминистрации был определен комплекс дополнительных мер безопасности, необходимых для противостояния возможным террористическим угрозам. В частности, в Харькове было решено дополнительно охранять места массовых скоплений людей – сети супермаркетов, рынки и культурно-развлекательные центры. «Решено установить дополнительные средства видеонаблюдения в этих местах», – отмечается в сообщении Харьковской ОГА. Кроме того, силами подразделений МВД и охранных структур Южной железной дороги взяты под охрану железнодорожные станции и пути, узловые развязки и мосты.

По официальной информации, на территории Харьковской области расположено много особо важных объектов, среди которых предприятия оборонного комплекса, здания органов государственной власти, суды, объекты жизнеобеспечения населения. «На территории этих объектов или возле них будет стационарно установлена легкая бронетехника. В патрулировании будут задействованы около 2400 сотрудников, – заявил по этому поводу тогдашний председатель Харьковской облгосадминистрации И. Балута. – Наши враги пытаются дестабилизировать ситуацию в регионе, это понятно – мы очень важны. Линия фронта находится в 232 км от нашей администрации, однако, как вы видите, в городе все спокойно. Хотя от целенаправленных диверсий или терактов очень сложно защититься, несмотря на все усилия наших спецслужб».

Как сообщил в ходе совещания в городском управлении милиции главе МВД А. Авакову начальник отдела общественной безопасности городского управления милиции С. Бирбасов, все указанные объекты взяты под совместную охрану милиции и Национальной гвардии Украины.

По его словам, в настоящее время обеспечена круглосуточная охрана мостов и путепроводов стратегического назначения, расположенных на территории Изюмского и Купянского районов Харьковской области. «Сейчас мы караульно охраняем 38 мостов... На сегодняшний день мы перекрыли охраной мосты, которые являются наиболее важными: или диверсия на данном инженерном сооружении приведет к невозможности движения, или парализует его более чем на 20 мин», – заявил во время Всеукраинского сбора общественных организаций и самооборон городов и поселков Украины И. Балута.

Кроме того, как сообщил И. Балута, одним из ключевых вопросов этого года стало также состояние и готовность 1 тыс. 346 защитных сооружений области. В ОГА сообщили, что по результатам проведенной в 2014 г. инвентаризации был утвержден план устранения недостатков и приведения в состояние готовности этих сооружений для укрытия населения в особый период. Было отмечено, что для этих целей возможно использование инженерных сооружений двойного назначения – подвалов, подземных паркингов, метрополитена. В целом по области свыше 50 тыс. таких помещений, где могут найти укрытие около 900 тыс. человек, отмечают в ОГА.

Подчеркивается также, что в Харьковской области разрабатываются информационные таблички с адресами временных укрытий и пунктов выдачи средств индивидуальной защиты. «Мы сейчас занимаемся разработкой пластиковых табличек для размещения в подъездах домов, где будет указано информацию о том, куда надо двигаться жителям данного дома в случае возникновения чрезвычайной ситуации», – сообщил глава ОГА.

Отметим, что взрыв у здания суда был не первым эпизодом, свидетельствующим о попытках дестабилизации положения в Харьковской области.

В целом, по данным УСБУ в Харьковской области, по итогам года на территории области было совершено 29 террористических актов, 16 правонарушений квалифицированы как диверсии. Кроме того, силовики предотвратили четыре теракта, разоблачили шесть фактов содействия и 10 фактов финансирования террористической деятельности.

В конце ноября произошел взрыв трансформаторной будки возле военного госпиталя. Причиной взрыва стала заложенная взрывчатка. Комментируя последствия этого инцидента, советник главы МВД А. Геращенко отметил, что «можно оценивать этот взрыв как теракт, нацеленный на устрашение и дестабилизацию жителей Харькова, а также на создание нервной обстановки у выздоравливающих солдат и офицеров». В то же время он подчеркнул, что ситуация в городе под контролем. «Думаю, что это преступление будет также раскрыто, как и взрыв в кафе “Стена”, совершенный обученными в России диверсантами», – написал он на своей страничке в соцсети Facebook.

Позже в Балаклейском районе Харьковской области из гранатомета был обстрелян железнодорожный состав с топливом, в результате чего произошел пожар. Кроме того, также из гранатомета было обстреляно здание ООО «Харьковрегионгаз».

Как сообщил А. Геращенко, взрыв на станции Шебелинка был спланированным терактом, так как данный объект находится у крупнейшего в Украине газового месторождения и больших складов оружия. «Место теракта выбрано не случайно. Станция Шебелинка находится вблизи райцентра Балаклея, где находятся крупные склады оружия и боеприпасов. А в самом пгт Шебелинка находится государственный газоперерабатывающий завод с одноименным названием», – отметил он.

Также А. Геращенко сообщил, что террористический акт анонсировал на своей странице в соцсети известный пророссийский активист Ф. Екозьянц. «Можно сказать, что сегодня был его звездный час. Фактически он сам в своем чате задокументировал свое соучастие в организации террористического акта. Когда мы рано или поздно к нему доберемся, то он, я уверен, получит длительный срок тюремного заключения», – отметил политик.

В конце января пресс-служба Службы безопасности Украины сообщила, что в рамках усиления антитеррористических мер в Харьковском регионе

контрразведка СБУ разоблачила диверсионную группу, которая совместно с боевиками из самопровозглашенной Донецкой народной республики готовила вооруженную провокацию.

Согласно сообщению, провокации готовились по заказу российских спецслужб с целью дискредитировать силы антитеррористической операции на подконтрольных украинской власти территориях. Были задержаны три жителя Харькова, у которых было задание совершить тяжкие преступления против мирного населения в Донецкой области, переодевшись в форму украинских военных.

Участники диверсионной группы получили указание прибыть в Курахово Марьинского района Донецкой области, где их сообщники приготовили для них оружие и военную форму с опознавательными знаками украинских военных. «После этого злоумышленники готовились ограбить местного предпринимателя, жестоко расправиться над ним и его семьей – это должно было стать темой очередных заказных сюжетов на российском телевидении», – уточнили в ведомстве.

У задержанных были изъяты два карабина, гранаты РГД-5, большое количество патронов. «Таким образом, кураторы и главари ДНР пытались отвлечь внимание мирового сообщества от преступлений российских террористических подразделений и дестабилизировать ситуацию в мирных городах», – отметили в СБУ.

О прекращении в результате спецоперации в Харькове деятельности пророссийской организации «Исход» сообщил недавно министр внутренних дел А. Аваков. «Спецоперация была реализована силами оперативных подразделений милиции и регионального управления Службы безопасности Украины. Деятельность так называемой общественной организации “Исход” прекращена», – написал А. Аваков на своей странице в Facebook. По его словам, во время обыска офиса «Исхода» правоохранители изъяли антиукраинскую агитационную литературу. «Общественное движение “Исход” громко заявило о себе в сети Интернет месяц назад. С первого дня существования его участники не скрывали своих откровенных намерений заниматься подрывной деятельностью в мирном Харьковском регионе», – отметил А. Аваков. Он также сообщил о задержании лидера «Исхода» О. Новикова.

Ранее А. Аваков также сообщал, что сотрудники МВД и СБУ в Харькове задержали банду, которая занималась кустарным производством и продажей оружия. По его словам, в ОПГ входило два харьковчанина и три жителя области, которые называли себя участниками одной из региональных общественных организаций. За время оперативных действий силовики задокументировали несколько фактов продажи оружия, в частности револьвера. Злоумышленники были задержаны во время очередной попытки продать одно из своих изделий. В ходе обысков правоохранители изъяли 38 гранат, около 3 тыс. патронов, автоматы и ружья. Как отметил министр, во главе ОПГ стоял некто Ю. Лашин – лидер так называемого «Слобожанского козачества».

О том, что российские спецслужбы причастны к терактам в Харькове и Одессе, и таким образом пытаются запугать украинцев, заявлял недавно советник главы СБУ М. Лубкивский. «Все эти попытки совершить террористические акты, они связаны одной канвой: мы очень четко видим взаимодействие доморощенных предателей и спецслужб РФ, чтобы с помощью таких терактов или диверсий дестабилизировать ситуацию в Украине, запугать украинских граждан», – сказал он, комментируя последние теракты в Харькове и Одессе.

Советник главы СБУ призвал граждан не поддаваться панике, хаосу и беспокойству, поскольку это играет «исключительно на руку врагу». «Мы очень рассчитываем на поддержку общества: как только вы видите что-то подозрительное: человека, или большой пакет, или суетливые действия, – просим вас сразу информировать СБУ, милицию», – отметил он.

Эскалация конфликта на Востоке Украины и рост протестных настроений по всей стране, по мнению некоторых экспертов, создает предпосылки для возможной организации новых акций, направленных на дальнейшую политическую дестабилизацию в Украине.

Что касается Харькова, то, по мнению некоторых обозревателей, количество провокаций в городе в ближайшее время вряд ли уменьшится. Это связано, в том числе, с ростом противоречий в местном политикуме накануне местных выборов.

СМИ также отмечают, что сегодня практически на каждое сообщение о ликвидации харьковского подполья, которое называет себя «Харьковскими партизанами», следует ответ в виде новой диверсии. Судя по их заявлениям, противники власти не собираются сворачивать свою деятельность. О том, что для протестов снова придет время весной, пишут в соцсетях активные пользователи «пророссийских» групп, таких как «Харьков – Новороссия», «Юго-Восточный фронт» и т. д.

В связи с ростом их медиа-активности, а также дискуссией вокруг возможности «третьего Майдана», направленного против действующей власти, эксперты указывают на растущую актуальность проблематики, связанной с перспективами так называемой «Харьковской народной республики» – проекта, реализация которого грозит дальнейшим обострением политической ситуации в Украине. С ростом возможных угроз в Харьковской области обозреватели связывают и назначение нового губернатора.

А. Потіха, наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Суспільно-політична ситуація в Запорізькій і Херсонській областях

В умовах розгортання військового конфлікту на Донбасі залишається небезпека його розширення на Південь. Про це говорять як вітчизняні експерти й політики, так і зарубіжні.

Так, заступник Генерального секретаря ООН з політичних питань Д. Фелтман повідомив про загрозу розширення зони конфлікту в Донецькій і Луганській областях. Про це він заявив на засіданні Ради Безпеки по Україні. Він, зокрема, зазначив, що останнім часом відбуваються важкі бої, які були спочатку сконцентровані навколо донецького аеропорту й призвели до зростання кількості вбитих і поранених, включаючи цивільних осіб. Згодом конфлікт наблизився до Маріуполя та Дебальцевого. Д. Фелтман зазначив, що зростає загроза насильства в районах, обстановка в яких до недавнього часу була відносно спокійною.

У свою чергу директор аналітичного центру Potomac Foundation Ф. Карбер та экс-командувач військами Північноатлантичного альянсу в Європі У. Кларк вважають, що Збройні сили Російської Федерації можуть намагатися пробити сухопутний коридор до окупованого півострова Крим, або навіть до Придністров'я. Утім, вони сподіваються, що цього не станеться, але все ж не виключають можливості, що Росія піде на повномасштабну війну, відкривши одразу декілька фронтів. Основні ударні напрями в цьому випадку будуть спрямовані на Харків, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Херсон, Миколаїв та Одесу. Таким чином Росія намагатиметься відрізати Україну від моря і створити сухопутний коридор, що з'єднає її з Придністров'ям. Для реалізації такого плану Росії потрібно залучити 20-тисячне військо та авіацію.

Українські експерти також не виключають варіанта, коли російські війська спробують пробити коридор у Крим через південні області України. Як зазначив військовий аналітик Ю. Бутусов, мета Росії – захопити Маріуполь і південь Донецької області, «пробити» коридор через Запоріжжя до Криму й змусити Україну визнати окупацію півострова та окупацію Донбасу.

Екс-начальник Генштабу Збройних сил України А. Лопата також вважає, що В. Путін не зупиниться на Донбасі. «Нам треба захищатися. В іншому разі втратимо країну», – наголосив А. Лопата. За його словами, плани Росії не змінилися: її завдання – закріпити дестабілізацію на Сході України, тобто в Донецькій і Луганській областях; наступне завдання – розширити свої дії на Херсонську область і відкрити доступ до Криму по сухопутній території, а далі йти на Миколаїв та Одесу. «Завдання номер три: з'єднати свої військові угруповання з угрупованнями в Тирасполі, створивши так звану дугу Путіна, відрізавши Україну від Чорного моря», – підкреслив А. Лопата.

Український військовий діяч, народний депутат Ю. Мамчур також висловив упевненість, що керівництво Росії не відмовляється від ідеї силовими методами прокласти дорогу до Криму з Донбасу по південному сходу України через Мелітополь. Він припускає, що активізація бойовиків на північному заході Донбасу – відволікаючий маневр від підготовки прориву українського заслону під Маріуполем з метою виходу на Мелітополь.

Разом з тим Ю. Мамчур вважає, що Росія ще не накопичила біля кордону з Україною та на її території стільки живої сили й техніки, щоб

здійснити прорив на Мелітополь. «Для успішного наступу в рамках широкомасштабної операції росіянам потрібно 250–300 тис. солдатів. Однак такого угруповання в супротивника немає», – наголосив народний депутат. При цьому він порадив не піддаватися масованій проросійській пропаганді в ЗМІ та соціальних мережах і ставитися до подій спокійно.

Але навіть в умовах відносного спокою в південних областях експерти радять посилити безпеку в усіх регіонах України й не допустити загострення ситуації. Адже в Запорізькій і Херсонській областях були здійснені терористичні акти, які мали на меті дестабілізацію ситуації.

Значною мірою від стабільності в південних областях залежатиме ймовірність наступу російських військ у цьому регіоні.

Прем'єр-міністр України А. Яценюк, відвідавши Запоріжжя, відзначив слабку підготовку в регіоні до можливих терористичних актів чи військової загрози. Як інформують ЗМІ, 2 лютого А. Яценюк у рамках робочої поїздки до Запоріжжя відвідав філію Дніпровської гідроелектростанції ВАТ «Укргідроенерго». Директор ВАТ «Укргідроенерго» В. Кучер поінформував А. Яценюка про заходи на виконання доручення з посилення охорони об'єктів загальнодержавного значення.

Прем'єр-міністр доручив голові Державної служби з надзвичайних ситуацій С. Бочковському оновити обов'язковий список засобів для індивідуального радіаційного захисту населення та основних медикаментів.

Звертаючись до керівництва Запорізької області, А. Яценюк зазначив, що в області забезпечення засобами індивідуального захисту в зонах можливого радіаційного та хімічного забруднення становить лише 35 %, а забезпечення населення бомбосховищами – 40 %.

Прем'єр-міністр України також доручив посилити охорону залізниці на ділянці Запоріжжя – Волноваха (Донецька область). «Запоріжжя – Волноваха – це єдина гілка на Маріуполь і, як мені доповіли, на сьогодні там не всі об'єкти перебувають під охороною», – зазначив А. Яценюк, доручивши міністру інфраструктури України А. Пивоварському забезпечити охорону всіх стратегічних об'єктів на цьому напрямку.

Як відомо, у результаті терористичного акту було пошкоджено залізничний міст і залізницю в Запорізькій області в напрямку Маріуполя (Донецька область). Проте на сьогодні вдалося майже повністю відновити рух поїздів. Зокрема, відновлено курсування поїздів у напрямку Маріуполя на перегоні Комиш-Зоря – Розівка в Запорізькій області.

Крім того, в Укрзалізниці повідомили, що внаслідок бойових дій на Сході України орієнтовно пошкоджено 1425 об'єктів залізничної інфраструктури, для відновлення яких, за попередніми підрахунками, необхідно 830 300 000 грн, з них залізничники відновили 686 об'єктів на суму близько 94 млн грн.

Представники влади розуміють загрози й намагаються не допустити терористичних актів. З 20 січня по всій території України посилено рівень роботи всіх суб'єктів по боротьбі з тероризмом. За інформацією ЗМІ, Служба безпеки України у взаємодії з МВС і Генеральною прокуратурою продовжує

здійснювати широкомасштабні антитерористичні заходи. Про це на своїй сторінці у Facebook повідомив радник голови СБУ М. Лубківський. «Мова йде про запобіжні і профілактичні заходи, насамперед у зоні проведення антитерористичної операції (АТО), а також прилеглих до неї областей, насамперед у Харківській та Запорізькій. Метою цих заходів є запобігання терористичній і диверсійній діяльності ворога на території України», – зазначив він.

Правоохоронні органи Запорізької та Херсонської областей перейшли на посилений режим несення служби, збільшивши кількість патрулів на вулицях. Про це повідомили регіональні відділи УМВС по зв'язках із громадськістю.

Крім іншого, це пов'язано також з тим, що в регіоні спостерігається протистояння між різними політичними силами, які навіть не намагаються знайти порозуміння в цей важкий час. Зокрема, колишній запорізький «Правий сектор», а тепер організація «Сила нації», яка за останній час відзначилася рядом мітингів і скандалів у Запоріжжі, оголосила, що 31 січня буде «валити» пам'ятник Леніну (найбільший з тих, що залишилися в Україні). Чи на часі подібні акції? Запитання риторичне.

Для проросійських же сил це хороший привід для розхитування ситуації. І вони одразу ж скористалися такою можливістю. Зокрема, проросійський терорист «Алабай» заявив у своєму зверненні, що якщо цьому не перешкодять правоохоронці або інші силовики, то він знімає режим спокою в Запоріжжі. Також терорист додав, що готовий наносити військові удари по житловим масивам з РПО-А «Шмель».

Як інформують ЗМІ, 31 січня запорізькі активісти, головним чином із громадської організації «Сила нації», не змогли здійснити повалення пам'ятника Леніну, як про це анонсували. Цього дня біля пам'ятника Леніну в Запоріжжі почали збиратися як прихильники, так і противники його знесення. На той час монумент уже був огорожений металевим парканом з оголошенням про проведення реконструкції площі, а також стояла міліція – усього близько 100 правоохоронців. Ініціатори знесення пам'ятника прийшли на акцію з прапорами й намагалися пройти ближче до монумента, однак кордон міліції, який розділяв обидва «табори» мітингувальників, цьому завадив. Протестувальники перегукувалися репліками на адресу одне одного, але порушень правопорядку не було. Пізніше колона «противників» Леніна рушила до будівлі обласної адміністрації, щоб озвучити свою вимогу до влади знести пам'ятник «комуністичному вождю», а решта мітингувальників розійшлася.

Прибулі на місце акції представники Київської організації УНА-УНСО провели переговори про завершення «протистояння» з міліцією, після чого вирушили в обласну адміністрацію на переговори з представниками місцевої влади. Активісти заявили, що в разі відсутності швидкого рішення влади щодо демонтажу монумента повторять спробу через тиждень і привезуть у Запоріжжя «підмогу» з Дніпропетровська.

За інформацією ЗМІ, переговори не завершилися прийняттям

конкретного рішення: сторони знову зберуться обговорювати питання. Цього разу протистояння закінчилося без сутичок і без загострення ситуації, а переважна більшість населення сподівається на порозуміння різних сил і недопущення конфлікту в області.

Сподіваються на стабільність і в Херсонській області, де значних конфліктів не було. У міліції Херсонської області повідомили, що в останні дні суспільно-політична ситуація в регіоні залишалася стабільною, але громадяни та міліція повинні «об'єднатися і докласти максимум зусиль для того, щоб в нашій області було спокійно, без яких би то не було проявів сепаратизму чи екстремізму». Таку заяву зробив херсонський губернатор А. Путілов.

За його словами, на прикордонних територіях із Кримом продовжують функціонувати військові частини Збройних сил України, військовослужбовці Державної прикордонної служби, спільні патрулі для підтримки правопорядку. Укріплено кордони, облаштовано блок-пости.

А. Путілов закликав усіх у межах області долучитися до охорони правопорядку. Він наголосив, що на вулицях населених пунктів області стане вдвічі більше патрульних служб. Це не має лякати жителів області, навпаки, вони повинні зрозуміти, що такі заходи спрямовані на підвищення рівня їхньої безпеки.

Разом з тим А. Путілов звертає увагу на деякі негативні явища й наголошує, що менше ніж за рік Херсонщина з мирної провінційно-аграрної області перетворилася на мілітаризований регіон. Скупчення військових (особливо на кордоні з Кримом) вносить свої поправки у звичайний розпорядок життя. За словами голови облдержадміністрації, йому дедалі частіше надходять «сигнали» про негідну поведінку як солдатів, так і офіцерів. У принципі, це губернатора не дивує – серед них багато не кадрових військових, які привчені до дисципліни й поведження зі зброєю, а мобілізованих лише півроку тому. «Не всі відвикли від цивільних звичок: приходять у місцеві магазини, купують спиртне, ходять напідпитку вулицями», – зазначає губернатор.

За його словами, є факти торгівлі армійським пальним. Ситуація може стати ще критичнішою, якщо не організувати роботу спеціальних військових органів правопорядку в прикордонних районах області.

Крім того, через концентрацію в області армійських частин Херсонщина просить Кабмін про додаткове цільове фінансування. Значно зросло навантаження на лікарні. «У нас треба відкрити “з нуля” спеціальний лікувальний заклад для бійців. Найближчий – в Одесі, а це... ще далі від кордону, ніж від нас до Києва», – підкреслив А. Путілов.

Він звертає увагу на перевантаження обласного та місцевих бюджетів прикордонних районів через ремонт об'єктів для військових та облаштування пунктів пропуску на адміністративному кордоні з Кримом. «Тих дотацій, що отримує область, катастрофічно не вистачає», – заявив голова ОДА.

Він також звернув увагу на елементарні проблеми, які самостійно могли

б розв'язати місцеві органи влади. Зокрема, А. Путілов заявив, що вимагає негайного розв'язання проблеми зі сміттям на пунктах пропуску. Це тисячі й тисячі тонн. «Хто їх буде прибирати? Представники облавтодору, за яким закріплені проїжджа частина й узбіччя, приїжджали, подивилися, поохали і поїхали, кажуть представники райадміністрацій. Хто за це платитиме і куди звозити сміття, адже місцеві полігони побутових відходів з таким навантаженням просто не впораються. Це питання поки так і залишилося невирішеним», – наголосив керівник області.

Зі свого боку активісти херсонського Майдану звертають увагу на непрофесійність губернатора, який мав би розв'язати частину названих проблем, а не заявляти про неможливість це зробити, і навіть звинувачують його в прихованих проросійських поглядах. Активісти зазначили, що А. Путілов підтримує зв'язки з російським керівництвом і навіть літав до Москви. Щоправда, ніхто не знає з якою метою.

Натомість А. Путілов заявив, що інформація про те, що він нібито нещодавно відвідував Москву, не відповідає дійсності. Він доручив юристам зробити запит із приводу свого «перебування» в Москві і «вильоту» в Київ з «Домодедово». І запевнив, що надасть інформацію про результати запиту громадськості.

Голова ОДА впевнений, що саме так звані активісти розхитують ситуацію в області. «Сьогодні Росією ведеться серйозна інформаційна війна проти України. Це розуміють всі. Але є люди, які навмисно дестабілізують ситуацію в області заради власних амбіцій і повернення до влади», – наголосив А. Путілов.

За його словами, саме такі люди закликають населення Херсонщини до силових акцій та сіють паніку. І це все відбувається саме тоді, коли йде формування бюджету області, у якому на сьогодні й закладено соціальні гарантії для військовослужбовців і членів їхніх сімей, фінансування заробітних плат бюджетників – учителів, лікарів, а також безліч витрат, що забезпечують життєдіяльність області. «Розхитування ситуації в цей непростий час – робота на В. Путіна. Давайте тверезо співвідносити власні амбіції та безпеку в області, яка так важлива для всіх нас», – наголосив А. Путілов.

Також ЗМІ повідомляють про деякі акції, спрямовані на дестабілізацію в регіоні. Зокрема, повідомляється про наміри зірвати мобілізацію в Херсонській області. У Генічеську якісь особи забили поштові скриньки та розкидали по вулицях листівки з гаслом «Мобілізації немає!», а також із закликом йти в районний військовий комісаріат з протестом проти того, щоб «дітей забирали на війну». Але надії підпільних агітаторів на масову підтримку акції провалилися: на їхні заклики під Генічеським РВК зібралось всього близько сотні людей, які за годину розійшлися. Майже аналогічна короточасна акція типу «Мобілізація вбиває» відбулася також біля будівлі ради приміського селища Комишани під Херсоном.

Варто зазначити, що в подібних зібраннях беруть участь не тільки платні агенти російського агресора, але й прості матері та жінки місцевих жителів,

стурбовані тим, що повістки отримують мало не всі. Працівникам військкоматів доводиться роз'яснювати, що мобілізації на Херсонщині підлягають тільки близько 3 тис. осіб, а всіх інших викликають для уточнення особистих даних, необхідних для створення регіонального реєстру резервістів.

Ще однією причиною можливих конфліктів і протистияння може стати зниження життєвого рівня населення, адже ціни зростають, а виробництво скорочується, що може призвести до зростання безробіття. Зокрема, у січні – грудні 2014 р. порівняно із січнем – груднем попереднього року обсяг виробництва промислової продукції в цілому по області зменшився на 3,7 %. За повідомленням Головного управління статистики Херсонської області, випуск продукції у грудні 2014 р. порівняно з листопадом 2014 р. зменшився на 3,3 %.

Випуск продукції проти січня – грудня 2013 р. зменшили підприємства з текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, машинобудування, добувної промисловості й розроблення кар'єрів, з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, із виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності.

Водночас випуск продукції збільшили підприємства з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, виробництва готових металевих виробів, крім машин й устаткування.

Неабияке значення для Херсонської області мають водні ресурси, які можуть стати важливим фактором у відносинах з Росією. Так, міністр екології та природних ресурсів Росії С. Донський визнав, що без роботи Північно-Кримського каналу розвиток сільського господарства в Криму не є можливим.

Після анексії Криму подача води по цьому каналу на півострів була повністю припинена. Кримська «влада» змогла розв'язати проблему водопостачання лише частково: за рахунок перекидання води з кримської р. Біюк-Карасу в пересохле русло Північно-Кримського каналу.

Відомо, що з 27 вересня набрав чинності Закон України «Про створення вільної економічної зони в Криму і про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України». Планується, що цей особливий статус буде закріплений за півостровом Крим у найближчі 10 календарних років. Весь вантаж, який надходить з Криму на територію України, а також з України в Крим, – повинен бути задекларований. Саме цей факт підштовхнув А. Путілова до думки задекларувати також і поставки технічної води на договірній основі. «Росія вимагає, щоб Україна купувала газ за європейськими цінами, хоча в реальності ця ціна – вище середньоєвропейської. Так чому ж Росія наполегливо хоче брати нашу воду на безоплатній основі?» – прокоментував ситуацію губернатор Херсонщини А. Путілов.

Він висловив думку, що Росія також має купувати воду за європейськими цінами. Щорічна потреба півострова Крим у воді Північно-Кримського каналу становить близько 1 млрд куб. м. «Хай беруть, нам не шкода, але попередньо в бюджет України повинен надійти 1 млрд євро», – наголосив А. Путілов.

Натомість Росія, судячи з подій на Донбасі, хоче все отримати за допомогою сили. Тому всі органи влади, як у центрі, так і на місцях, повинні бути готові попередити агресію антиукраїнських сил і не допустити конфлікту в інших областях. Ситуація в Запорізькій і Херсонській областях доводить, що не всі усвідомлюють загрози, які нависли над Україною (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: Преса України // <http://uapress.info/uk/news/show/47747>. – 2014. – 17.11; Наш город. Новости Мелитополя и Запорожской области // <http://news.mspravka.info/news/73120>. – 2015. – 23.01; Местные вести // http://www.mv.org.ua/news/91291-dvizhenie_po_vzorvannomu_mostu_vosstanovleno.html. – 2015. – 23.01; Z-city // <http://z-city.com.ua>. – 2015. – 23.01; Сегодня.ua // <http://www.segodnya.ua/regions/donetsk/v-zaporozhe-reshili-ukrepiť-oboronu-na-granice-s-doneckoy-oblastyu-586533.html>. – 2015. – 23.01; Херсонщина. Офіційний сайт обласної державної адміністрації // <http://www.khoda.gov.ua/news/na-hersonshhine-sejjchas-operativnaya-obstanovka-yavlyayetsya-stabilnojj>. – 2015. – 25.01; Газета «Взгору» // <http://vgoru.org/index.php/projects/dopomoga-zbrojnim-silam-ukrajini/item/9140-v-oblasti-poyavyatsya-komendatury>. – 2015. – 24.01; Херсонщина. Офіційний сайт обласної державної адміністрації // <http://www.khoda.gov.ua/news/popytka-destabilizirovat-situaciyu-v-oblasti-rabota-na-putina-andrej-putilov>. – 2015. – 26.01; ППОЛІФЕ. Новості одні для всіх // <http://newsprolife.com.ua/samyj-bolshoj-pamyatnik-leninu-v-ukraine-mozhet-razvyazat-voennye-dejstviya>. – 2015. – 29.01; ППОЛІФЕ. Новості одні для всіх // <http://newsprolife.com.ua/miting-protiv-mobilizatsii-v-rajone-vremennoj-granitsy-s-krytom>. – 2015. – 29.01; Сила слова // <http://silaslova.zp.ua/region/10046-v-zaporozhe-prodolzhatsya-peregovory-vlastey-i-aktivistov-po-snosu-pamyatnika-leninu.html>. – 2015. – 1.02; Gazeta.ua // http://gazeta.ua/articles/np/_u-zaporizhzhni-ne-vdalosya-povaliti-pamyatnik-leninu/607142. – 2015. – 1.02; NEWSru.ua // <http://rus.newsru.ua/ukraine/02feb2015/inspektoryacenuk.html>. – 2015. – 2.02).*

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Кабінет Міністрів має намір фінансувати створення дослідницького ядерного реактору за рахунок допомоги США. Про це

сказано в постанові № 597 від 5 листопада, опублікованій на сайті уряду 11 листопада. Відповідно до неї, Кабмін скасував фінансування програми зі створення нового дослідницького ядерного реактора, орієнтовна вартість якої дорівнює 1,25 млрд грн.

Також уряд доручив Міністерству енергетики та вугільної промисловості, Міністерству закордонних справ і Державній інспекції ядерного регулювання разом з Національною академією наук розглянути питання перенаправлення фінансової допомоги США, одержуваної як компенсація за вивіз високозбагачених ядерних матеріалів у Росію, на створення нового дослідницького реактора.

Як повідомляло агентство, у жовтні публічне акціонерне товариство «Київський науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут «Енергопроект» домовилося з Національною атомною енергогенеруючою компанією «Енергоатом» про розробку проекту будівництва Централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива (ЦСВЯП) з реакторів типу ВВЕР за 20,012 млн грн (*Українська енергетика UA-Energy.or* (<http://ua-energy.org/post/48661>). – 2014. – 12.11).

* * *

Польський та українській інститути національної пам'яті планують спільні дослідження польсько-українського конфлікту часів Другої світової війни. Зокрема запропонував польським колегам створити робочу групу з істориків обох країн, темою діяльності якої будуть відносини між українцями та поляками у 1939–1947 рр., повідомляє прес-служба Інституту національної пам'яті України. (http://zaxid.net/news/showNews.do?polski_ta_ukrayinski_naukovtsi_razom_dosli_dzhuvatimut_skladni_pitannya_spilnoyi_istoriyi&objectId=1329134).

«У листі-відповіді голови Інституту національної пам'яті Польщі (IPN) Л. Камінського до голови українського інституту національної пам'яті В. В'ятровича наголошується, що «наші вільні і демократичні суспільства здатні на щирі, відверті і оперту на правду розмову про спільне минуле», – вказано в повідомленні.

Згідно з домовленостями польсько-українська група істориків буде створена спільними зусиллями двох інститутів і включатиме знаних фахівців, дослідників цієї теми з обох країн. Її склад і формула діяльності будуть обговорені додатково керівництвом обох установ.

Польський та український інститути національної пам'яті також дійшли згоди про необхідність створення спільної Книги пам'яті, яка б включила верифікований іменний список жертв польсько-українського конфлікту часів Другої світової війни та перших повоєнних років.

У повідомленні, зокрема, зазначено, що укладання такого списку загиблих є важливим не тільки з дослідницькою метою, але й має стати формою вшанування пам'яті жертв конфлікту з обох сторін, що сприятиме примиренню між двома народами.

Наміри співпраці двох інституцій охоплюватимуть широке коло питань. Зокрема, заплановано спільні дослідження Катинського злочину, скоєного СРСР навесні 1940 р., та відзначення 75 роковин розстрілів польських військовополонених представниками комуністичного режиму (**ZAXID.NET** (http://zaxid.net/news/showNews.do?polski_ta_ukrayinski_naukovtsi_razom_dos_lidzhuvatimut_skladni_pitannya_spilnoyi_istoriyi&objectId=1329134). – 2014. – 6.11).

* * *

Більше двох десятків нагород отримали освітні заклади Рівненщини в рамках проведення Шостого Міжнародного форуму-презентації «Інноватика в сучасній освіті». Мета форуму – це презентація найкращих досягнень інноваційної діяльності освітніх закладів та наукових установ, створення нових інструментів міжнародного співробітництва у сфері інновацій, впровадження в педагогічну практику освітніх інновацій.

Цього року на форумі було представлено майже 560 навчальних закладів, наукових установ, методцентрів, регіональних і муніципальних органів управління освітою, видавництв, фондів, асоціацій, закордонних освітніх агенцій, підприємств, бізнес-структур із 22 регіонів України, Польщі, США, Австрії, Словаччини.

Рівненщину представили 12 освітніх установ. Серед інновацій, які було презентовано на форумі – дитяче козацьке об'єднання Радивилівщини, як основа військово-патріотичного виховання дітей; виховна система Здовбицької загальноосвітньої школи I–III ступенів, стрижнем якої є національна ідея; діяльність навчально-практичного центру у Клеванській спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті I–III ступенів та ін. (**Рівненська обласна державна адміністрація** (<http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/news/detail/31878.htm>). – 2014. – 3.11).

* * *

На запрошення університету м. Хуейчжоу (провінція Гуандун, Китайська Народна Республіка) та Гуандунського союзу з міжнародного науково-технічного співробітництва КНР відвідала делегація Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» та Наукового парку «Київська політехніка». Очолив її спеціальний представник ректора НТУУ «КПІ» – декан факультету біотехнології і біотехніки професор О. Дуган.

Згідно з укладеним під час візиту Договором про співробітництво, між НТУУ «КПІ» та університетом м. Хуейчжоу розширюються наукові та академічні контакти, засновується Спільний дослідний інститут. Співпраця в рамках досягнутих домовленостей служитиме підвищенню рейтингу та іміджу НТУУ «КПІ» в світі, сприятиме реалізації положень нового Закону України «Про вищу освіту» в міжнародній діяльності нашого університету.

Міжнародне співробітництво з університетом м. Хуейчжоу в подальшому буде здійснюватися за такими трьома напрямками:

- освітня діяльність: підготовка в НТУУ «КПІ» інженерних кадрів для базових галузей м. Хуейчжоу (біотехнологія, хімія, електроніка, інформаційні технології, матеріали), передача досвіду НТУУ «КПІ» та методичного забезпечення навчального процесу за новітніми напрямками знань, розробка спільних дистанційних освітніх технологій, підвищення кваліфікації, обмін викладачами стажистами і практикантами, забезпечення всіх типів академічної мобільності;

- науково-дослідна діяльність: спільне проведення досліджень і виконання розробок, взаємний цільовий обмін магістрантами, аспірантами і докторантами, організація взаємних наукових стажувань, проведення спільних науково-практичних конференцій;

- інноваційна діяльність: спільне проведення комплексу заходів, спрямованих на розширення обсягів фундаментальних, пошукових і прикладних досліджень, що мають технологічну спрямованість і перспективу комерційної реалізації, проведення маркетингових досліджень для виявлення можливих замовників і споживачів наукомісткої продукції на ринках КНР, формування «портфеля наукових розробок», які мають перспективи комерціалізації і передачі до реальних секторів економіки України та КНР, оволодіння сучасними алгоритмами міжнародного трансферу технологій.

Метою діяльності Спільного дослідного інституту буде надання послуг у сфері освіти, науки та інноватики, а основними напрямками визначено:

- діяльність у сфері вищої освіти з можливістю присудження ступеня бакалавра;

- наукову діяльність, спільні дослідження й розробки за напрямками, які є найважливішими для потреб економіки м. Хуейчжоу;

- інноваційну діяльність з можливістю співпраці з технопарками, індустріальними парками, вільними економічними зонами, суб'єктами бізнесу, а також – із державними органами і структурами КНР.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні не існує успішного досвіду створення закордоном спільних закладів освітньо-наукового типу. Таким чином, заснування Спільного дослідного інституту в КНР стає першим кроком до освоєння нових прогресивних форм міжнародної кооперації в цій сфері.

Між НТУУ «КПІ» та китайськими партнерами досягнуто згоди щодо ряду концептуальних положень подальшої співпраці. Зокрема, визначено, що для організації довготривалої співпраці в науково-технічній галузі планується фінансування не лише готових розробок, у передачі яких від НТУУ «КПІ» до наших китайських партнерів існує зацікавленість, а й перспективне фінансування пошукових і фундаментальних науково-дослідних робіт. На необхідності саме такого типу співпраці в науково-технічній сфері НТУУ «КПІ» багато років акцентував увагу в переговорах з китайськими партнерами. І, нарешті, нас почули!

Важливим досягненням делегації під час переговорів з китайськими партнерами, яке закріплено в підписаних документах, є формування довгострокових засад підготовки в НТУУ «КПІ» фахівців з числа молодих громадян Китаю (до рівня бакалаврів, магістрів, кандидатів наук, докторів наук) з метою створити в університеті м. Хуейчжоу національне науково-педагогічне ядро за спеціальностями, потрібними для економіки та промисловості м. Хуейчжоу: комп'ютерні науки, біотехнології, електроніка, нафтохімія і матеріали, – і на цій основі за участі КПІ допомогти м. Хуейчжоу вийти на передові обрії освіти, науки і технологій.

Відбулася зустріч членів делегації НТУУ «КПІ» з ректором М. З. Згуровським, який висловив вдячність делегації за проведену роботу і схвалив плани реалізації досягнутих домовленостей у цьому секторі співпраці з партнерами НТУУ «КПІ» в КНР.

У роботі з розвитку співробітництва з Народним урядом і університетом м. Хуейчжоу НТУУ «КПІ» отримує повну підтримку з боку Генконсульства України в м. Гуанчжоу, провінція Гуандун (*Міністерство освіти і науки України (<http://www.mon.gov.ua/ua/regionalnews/39960-spivpratsya-ntuu-kpi-z-kitayskimi-partnerami-novatorski-formi,-tishnishi-zvyazki/>). – 2014. – 14.11).*

* * *

Україна й Норвегія домовилися про співпрацю у сфері ядерної та радіаційної безпеки. Відповідну угоду між Державною інспекцією ядерного регулювання України й Норвезьким агентством радіаційного захисту було укладено в Києві у вівторок.

Також було підписано спільну заяву України, Норвегії та Швеції про співпрацю у сфері ядерної безпеки і захищеності.

В Україні у вівторок з візитом перебуває прем'єр-міністр Норвегії Е. Солберг на чолі урядової делегації (*Українська енергетика UA-Energy.org (<http://ua-energy.org/post/48831>). – 2014. – 19.11).*

* * *

У рамках реалізації спільної угоди про наукову та культурну співпрацю між Прикарпатським національним університетом ім. Василя Стефаника та Державною вищою професійною школою м. Хелм (Республіка Польща) 21 листопада відбулася зустріч ректора Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника І. Цепенди, проректора університету з наукової роботи А. Загороднюка з проректором з міжнародного співробітництва Державної вищої професійної школи м. Хелм З. Гарджінським.

Учасники зустрічі підтвердили дієвість спільної угоди, яка була підписана у 2013 р., та вирішили і надалі поглиблювати співпрацю. Під час зустрічі йшлося про створення нового наукового проекту, який був би розрахований на кілька років та передбачав залучення й інших вищих навчальних закладів України, які б стали в подальшому хорошими фаховими

навчальними центрами у своїх регіонах. Обидві сторони домовилися попрацювати над підготовкою нового документа про співпрацю і вже в наступному році розпочати його впровадження (*Міністерство освіти і науки України (<http://www.mon.gov.ua/ua/regionalnews/40440-v-pnu-imeni-v-stefanika-z-vizitom-pobuvali-predstavniki-dergeavnoyi-vischoyi-profesiynoyi-shkoli-mista-helm-respublika-polscha>). – 2014. – 24.11*).

Перспективні напрями розвитку української науки

Ученые севастопольского Института биологии южных морей (ИнБЮМ) отработали технологии выращивания водорослей и моллюсков, которые могут быть реализованы предпринимателями на практике. На протяжении десятилетий ИнБЮМ занимается проблематикой марикультуры, в частности, выращиванием микро- и макроводорослей, моллюсков, камбалы-калкан. В настоящее время в институте работают несколько ферм по выращиванию водорослей и моллюсков.

Разработан проект госпрограммы «Развитие рыбохозяйственного комплекса Севастополя на 2015–2020 годы», который проходит согласование со всеми заинтересованными субъектами. В 2015 г. в эту программу планируется привлечь 334 млн р. из федерального бюджета и более 44 млн р. из городского бюджета. Средства пойдут на поддержку развития аквакультуры и прибрежного рыболовства, обновление рыбопромышленных мощностей, создания ферм по разведению рыб и др.

Институт биологии южных морей является научно-исследовательским комплексом. В структуру института входят опытное производство ИнБЮМ, аквариум-музей, лаборатории, научно-вспомогательные подразделения, а также 13 научно-исследовательских отделов (*Новости Крыма (<http://news.allcrimea.net/news/2014/11/13/v-sevastopole-budut-vyrashivat-vodorosli-i-molljuski-25296/>). – 2014. – 13.11*).

Аерокосмічна і авіаційна галузі

Стартувала ракета-носій 6 листопада о 9:35 за київським часом з пускової бази «Ясний» в Оренбурзькій області. Це вже 21-й успішний пуск РН «Дніпро», яка спроектована Конструкторським бюро «Південне» та виготовлена Південмашем спільно з українськими та російськими підприємствами.

На навколосезну орбіту виведено космічний апарат ASNARO (Передовий супутник з новою архітектурою системи дистанційного зондування Землі) та чотири мікросупутники.

Космічний апарат ASNARO розроблений Інститутом технологій експериментальних космічних апаратів (USEF) і корпорацією NEC та призначений для дистанційного зондування Землі. Маса супутника – 500 кг.

Мікросупутники Hodooyoshi-1, ChubuSat-1, TSUBAME і Qsae-EOS розроблені університетами Японії та призначені для астрономічних спостережень і дистанційного зондування Землі.

На сьогодні РН «Дніпро» виведено на навколосезні орбіти 124 космічні апарати 30 країн світу, у тому числі: України, Великобританії, Аргентини, Бельгії, Бразилії, Німеччини, Данії, Єгипту, Ізраїлю, Іспанії, Італії, Казахстану, Канади, Малайзії, Нідерландів, Норвегії, ОАЕ, Польщі, Росії, Саудівської Аравії, Сінгапуру, США, Таїланду, Туреччини, Франції, Швеції, Екватору, Південної Африки, Південної Кореї, Японії.

Ракета-носій «Дніпро» була сконструйована на базі найпотужнішої у світі міжконтинентальної балістичної ракети РС-20Б (за класифікацією НАТО - SS-18 «Сатана»). Попередній запуск «Дніпра» здійснено 19 червня 2014. Тоді в космос було виведено 33 космічні апарати (*Дніпропетровська обласна державна адміністрація* (<http://www.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/document.xsp?id=EB8B78C8199C1217C2257D88003D2414>). – 2014. – 6.11).

* * *

12 листопада вперше в історії людства створений на Землі космічний апарат здійснив посадку на ядро комети. Автоматизований спускний модуль «Філі» (Philae) з міжпланетного зонду Європейського космічного агентства ЄКА/ESA «Розетта» (Rosetta) опустився на ядро комети Чурюмов-Герасименко і розпочав його дослідження. Цю комету в 1969 р. відкрили молоді астрономи – наші співвітчизники К. Чурюмов (нині член-кореспондент Національної академії наук України, професор, директор Київського планетарію) і С. Герасименко (тепер науковий співробітник Інституту астрофізики Республіки Таджикистан).

У залі вченої ради НТУУ «КПІ» за сприяння Посольства ФРН в Україні було організовано трансляцію діяльності Центру управління польотом в Німецькому аерокосмічному центрі DLR (Deutsches Zentrum für Luft - und Raumfahrt). За нею уважно спостерігали викладачі, дослідники, аспіранти й студенти КПІ, коло професійних зацікавлень яких пов'язано з космічними дослідженнями.

Міжпланетний зонд Європейського космічного агентства ЄКА/ESA «Розетта» був виведений у космос 10 років тому з космодрому Куру у Французькій Гвіані. За час свого польоту «Розетта» пододала 7 млрд км космічного простору. Відповідно до плану польоту, вона здійснила низку гравітаційних маневрів поблизу Марса та Землі й вийшла на орбіту комети. З 8 червня 2011 р. по 20 січня 2014 р. станція перебувала в «сплячому» режимі. У серпні 2014 р. почала зближуватися з кометою. 12 листопада космічний зонд вийшов на відстань 22,5 км від ядра комети, що дало змогу здійснити маневри, необхідні для успішної посадки модулю «Філі». Його відділення від зонду розпочалося близько 11-ї години за київським часом. За допомогою апаратури, встановленої на борту модулю, хід його посадки на ядро комети постійно контролювався Центром управління польотом (*Національний*

технічний університет України «Київський політехнічний інститут»
(<http://kpi.ua/14-11-12>). – 2014. – 12.11).

Астрономічна наука

В рамках ученической научно-практической конференции «Шаг в звездное будущее» состоялось открытие астрономической обсерватории киевской Малой академии наук (МАН). В мероприятии приняли участие юные исследователи – члены секций «Астрономия и астрофизика», «Аерофизика и космические исследования» киевской МАН, столичные школьники, учителя и почетные гости.

Теперь юные астрономы могут реализовать себя в серьезных научных исследованиях, а также удовлетворить свои познавательные интересы и любознательность (*KievVlast.com.ua*
(http://kievvlst.com.ua/news/v_kieve_otkrilas_astronomicheskaja_observatorija.html). – 2014. – 17.11).

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

На ПАТ «Рівнеазот» введено в експлуатацію нову сучасну установку з виділення водню в цеху аміаку-2. Це дасть можливість підприємству додатково випускати 13 тис. т аміаку в рік. У реалізацію цього інвестиційного проекту було інвестовано 43,4 млн грн.

«Проведено всі необхідні технічні випробування та погодження, об'єкт введено в експлуатацію. При повному завантаженні нова установка зможе випускати 5,5 тисяч метрів кубічних водню на годину», – підкреслив М. Заблуда, голова правління ПАТ «Рівнеазот».

Водень, що виділяється в установці, використовується для формування газової суміші, необхідної для виробництва аміаку. У майбутньому підприємство планує використовувати водень, що вироблятиметься на новій установці, для виробництва іншого продукту – адипінової кислоти.

Запуск нової установки з виділення водню – другий значний проект, який підприємство реалізувало цієї осені. 23 жовтня 2014 р. «Рівнеазот» запустив новий агрегат з виробництва неконцентрованої азотної кислоти, що дав змогу підприємству додатково випускати 120 тис. т неконцентрованої азотної кислоти на рік (*Рівненська обласна державна адміністрація*
(<http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/news/detail/31883.htm>). – 2014. – 3.11).

* * *

Полтавський регіональний центр з інвестицій та розвитку, який входить у сферу управління Держінвестпроекту України, розпочав супровід інвестиційного проекту «Модернізація цеху з виробництва

деревини». Проект реалізовує ПП «Ньюленд Про», що розташоване в м. Полтава.

Орієнтовна вартість початку реалізації проекту – 250 тис. грн. Наразі підприємство виробляє: брус, рейку, стропила, контр-рейку із сирової деревини. Потужність виробництва – 10 м³ деревини на добу.

Крім того, майже завершено встановлення пилорами з виробництва тари. Потужність цього виробництва становитиме від 10 м³ за год.

У планах підприємства придбати обладнання з виробництва пілет та запровадити сушку деревини (*Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України* (<http://www.ukrproject.gov.ua/news/na-poltavshchini-rozpochato-realizatsiyu-novogo-investitsiinogo-proektu>). – 2014. – 3.11).

* * *

У «Небесній долині» -- навчально-науковому Центрі розробки радіотехнічних комплексів, систем та приладів Вінницького національного технічного університету розпочали виготовлення безпілотного літального апарата. Розробив модель безпілотника випускник ВНТУ, який нині є бійцем 9-го мотопіхотного батальйону 30-ї окремої механізованої бригади (колишній 9-й вінницький батальйон тероборони) Міністерства оборони України.

Розробки вже неодноразово прислужилися батальйону. Заступник командира батальйону К. Бурячок розповів, що Олександр розробив та обладнав полкові БТри спеціальним пристроями, які допомагають розрізняти, де броньована техніка українська, а де – машини ворога.

За попередніми розрахунками, виробництво безпілотника вартуватиме 140 тис. грн. Фінансово підтримати проект взялася Вінницька обласна державна адміністрація. У «Небесній долині» техуніверситету завершать монтаж перших двох апаратів. Потому вони пройдуть апробацію в бойових умовах у зоні АТО. Якщо безпілотники добре себе зарекомендують, ОДА готова профінансувати виготовлення партії таких машин. Причому не лише для АТО, а й для моніторингу ситуації в прикордонних районах Вінниччини, що межують із Придністров'ям (*Міністерство освіти і науки України* (<http://www.mon.gov.ua/ua/regionalnews/40635-u-nebesniy-dolini-vntu-stvoryuyut-bezpilotniki-dlya-ato>). – 2014. – 25.11).

Інноваційні розробки та технології

Львовские ученые разработали робота-разведчика. Именно так они назвали гусеничное чудо техники, оснащенное веб-камерой и способное проехать не более 5 км.

Один из авторов – Р. Пасечник – заявляет, что аппарат способен не только осуществлять съемку местности, передавая картинку в режиме онлайн, но и вывозить раненых с поля боя. При этом сами же ученые сетуют

на то, что пока не могут добиться полноценной автономности робота-разведчика, так как управляется он посредством кабеля длиной не более 10 м.

Другими словами оператор должен всегда находиться в непосредственной близости от робота-разведчика и нажимать кнопки на пульте. Если же отправить робота на дело без оператора, то придется заряжать его аккумулятор не реже одного раза в 30 мин. Значит ли это, что каждые полчаса к аппарату должен бегать человек, который будет подключать зарядное устройство – например, бензогенератор, и возвращать робота к жизни (*Вавилова Е. Львовские учёные создали чудо военной техники // Индустриальное Запорожье (<http://iz.com.ua/ukraina/56684-lvovskie-uchenye-sozdali-chudo-voennoy-tehniki-video.html>). – 2014. – 5.11).*

* * *

Ученые из КНУ им. Т. Г. Шевченко (со второй аффилиацией в Институте нанотехнологий во французском городе Лион) представили концепцию искусственного электронного языка. Результаты своих исследований авторы опубликовали в журнале ACS Applied Materials & Interfaces. Ученые придумали датчик, который анализирует вещества и передает информацию о них в компьютер. По словам его авторов, устройство будет работать аналогично связке вкусовых рецепторов и головного мозга у человека.

Датчик представляет собой трехслойную двумерную структуру. Основание состоит из кремния, на который нанесен слой жидкого вещества, который и подвергается анализу. Закрывает все сверху третий слой – стекло. Ученые использовали тот факт, что проводящие свойства такой системы (транспорт электронов под действием света, падающего на стекло) зависят от промежуточного (второго) жидкого слоя.

По мнению ученых, типичные языковые ощущения определяются типом жидкости, а с ним можно связать проводящие свойства системы, которые должны быть заранее известны и использованы для определения вкуса жидкости. Украинские ученые считают, что их работа может найти применение в фармацевтической и пищевой промышленности, в таможне, службах экологического контроля и других областях, где может потребоваться искусственный аналог человеческого языка (*Украинские ученые изобрели искусственный электронный язык // Вечерняя Одесса(<http://www.vo.od.ua/rubrics/raznoe/31518.php>). – 2014. – 15.11).*

* * *

Учениця Малої академії наук України А. Шмагайло запропонувала військовим власний макет тепловізора, який бачить крізь стіни. Для розвідки подібний прилад не має ціни, бо значно розширює її можливості.

Тепловізор винахідниці «бачить» за допомогою оптичної системи та матриці. Теплове випромінювання об'єктів проектується через лінзи на матрицю датчиків, чутливих до інфрачервоних променів. Далі складні мікросхеми зчитують інформацію з цих датчиків і генерують відеосигнал.

Унікальність винаходу полягає у використанні трьох складових: тепловізора, хімічного та ядерного аналізатора. Спрацьовує технологія таким чином: тепловізор наводить фокус на живі об'єкти і дає команду «почати аналіз». Далі за допомогою поршневого насоса відбувається забір повітря. Це забарвлює по черзі індикатори в червоний, зелений чи жовтий колір. Саме забарвлення означає наявність хімічних та радіоактивних елементів у повітрі. Усі дані автоматично виводяться до системи спостереження на моніторі тепловізора. Мережа передає інформацію до штабу, який коригує подальші дії розвідки.

Важить новація до 5 кг. Тому її легко встановити на квадрокоптері та доставляти у важкодоступні місця (*Школярка розробила тепловізор, який «бачить» крізь стіни // Львівська газета (<http://www.gazeta.lviv.ua/news/2014/11/21/36669>). – 2014. – 21.11).*

* * *

Студент Вінницького національного технічного університету Д. Кривий створив робота-розвідника. На всеукраїнському фестивалі інноваційних проектів Sikorsky challenge нагородили дипломом та грошовою премією в сумі 7 тис. грн студента з Вінниці.

Формувати пристрій можна на різній основі – ставити його на танкові гусениці чи колеса. Це дасть можливість долати будь-яку місцевість. Керується робот дистанційно.

Ще один винахід Д. Кривого також може прислужитися бійцям у зоні АТО. Особливість розробленої ним високоефективної пічки в тому, що розпалюється протягом короткого часу – за 5–7 хв. Як паливо можна використовувати будь-які горючі матеріали. Найважливіше – не виділяє диму, тому має маскувальну властивість. Винахідник каже, не димить тому, що високий коефіцієнт згорання палива – 80–85 % (*20 хвилин (<http://vn.20minut.ua/Podii/student-z-vinnici-stvoriv-robotu-rozvidnika-i-peremigh-u-festivali-inn-10425184.html>). – 2014. – 23.11).*

Відновлювані джерела енергії

Україна посіла 12 місце з виробництва електроенергії сонячними електростанціями. Згідно з даними, в Україні діє 19 сонячних ферм загальною потужністю 490,2 МВт. Причому найбільшу потужність дають електростанції Криму (220 МВт) та Одеської області (218 МВт) (*Українська енергетика UA-Energy.org (<http://ua-energy.org/post/48468>). – 2014. – 4.11).*

Розробки та дослідження для агропромислового комплексу

Спеціалісти Днепропетровського державного аграрного університета совместно со спеціалістами ОАО «Агро-Союз»

разработали новый вид детали сеялки, что позволило установить новый рекорд в работе сельхозтехники. После того как аграрии пожаловались ученым на недолговечность комплектующих, конструкторы ДГАУ заменили в сошнике комбайна металлическую деталь на деталь из полимерного материала. Это позволило без остановок обработать 9 179,5 га земли. Новый показатель зафиксирован и внесен в «Национальный Реестр Рекордов» (*DNEPR.INFO* (<http://dnepr.info/news/region/6876187-modernizacija-selhoztehniki-dnepropetrovskimi-specialistami-pozvolila-ustanovit-nacionalnyj-rekord-video>)). – 2014. – 18.11).

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів

14 листопада в залі Адміністративної ради НТУУ «КПІ» відбувся українсько-польський семінар «Комп'ютерне моделювання нових матеріалів. Стан, проблеми, перспективи». Організаторами семінару виступили Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Національна академія наук України, Представництво Польської академії наук в Києві та Українсько-польський центр НТУУ «КПІ». Тож і модераторів у нього було троє – професор Х. Собчук (Представництво Польської академії наук у Києві), член-кореспондент НАН України С. Сидоренко (НТУУ «КПІ») та член-кореспондент НАН України М. Штерн (Інститут проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України).

Участь у семінарі взяли українські і польські дослідники проблем теоретичної фізики та матеріалознавства, а також аспіранти й студенти НТУУ «КПІ» відповідних спеціальностей.

Комп'ютерне моделювання – один з найсучасніших методів, який використовують учені, які працюють у галузі теоретичної фізики. За його допомогою забезпечується оптимізація створення нових матеріалів з визначеними властивостями. Нині комп'ютер дедалі ширше використовується для проектування складу й структури нових матеріалів найрізноманітнішого призначення та характеристик, дослідження процесів у них. Це – доволі новий метод, що й не дивно – проникнення комп'ютерної техніки в усі сфери життя людини відбувається практично на наших очах. Відтак, ті, хто його нині використовує, стоять у джерел формування нової наукової дисципліни, яка дає дослідникам потужні інструменти для проектування матеріалів і значного пришвидшення процесу просування нових розробок від лабораторій до виробництва.

Про деякі з них говорив вчений секретар Інституту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України В. Картузов, з доповіді якого «Основні принципи комп'ютерного моделювання матеріалознавчих задач на макро, мезо і мікроструктурних рівнях» семінар розпочався. У ній було сформульовано не тільки основні принципи, а й основні вимоги до математичних моделей при розв'язанні матеріалознавчих задач. «Об'єктом

дослідження в обчислювальному експерименті є математична модель матеріалознавчої задачі, а не сама матеріалознавча задача, – наголосив В. Картузов. – Побудова математичної моделі матеріалознавчої задачі – це основна складова обчислювального експерименту, яка в комплекті з постановкою матеріалознавчої задачі та реалізації цієї моделі по комп'ютерних програмах проведення розрахунків дає ту унікальну установку, на якій проводиться експеримент» (*Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»* (<http://kpi.ua/14-11-14>). – 2014. – 15.11).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Президентом Національного університету «Києво-Могилянська академія» (НаУКМА) обрано А. Мелешевича. А. Мелешевич – доктор філософії в галузі політології, професор, декан факультету правничих наук «Києво-Могилянської академії» з 2005 р. (*LB.ua* (http://ukr.lb.ua/news/2014/11/17/286337_izbran_noviy_prezident.html). – 2014. – 17.11).

* * *

30 жовтня в Сумському державному університеті відбулася презентація проекту Open Course Ware СумДУ «OCW-СумДУ». Створений відкритий освітній ресурс СумДУ є складовою багатофункціональної системи e-learning університету, що поєднує платформу дистанційного навчання Salamstein, конструктор навчально-методичних матеріалів Lectur'ED, електронний бібліотечний каталог та інституційний репозитарій.

Концепція відкритих освітніх ресурсів СумДУ надає будь-якому користувачу глобальної мережі вільний доступ до матеріалів навчальних дисциплін, що викладаються в університеті. Ресурс постійно поповнюється матеріалами для дисциплін різних напрямів підготовки. Наразі на початковій стадії проекту вже є доступними більше 10 навчальних курсів і дисциплін. Відкритий ресурс OCW-СумДУ надає можливість гнучкого пошуку навчальних матеріалів за різними параметрами, їх застосування за різними формами навчання, використання відкритих матеріалів іншими авторами у власних проектах.

Особливістю створеної унікальної інфосистеми є можливість постійного вдосконалення контенту та його різнопланового застосування на дистанційних курсах, відкритих онлайн-курсах, розміщенні у відкритому доступі на «OCW-СумДУ».

Вперше ідея відкритих освітніх ресурсів була реалізована Массачусетським технологічним інститутом у 2002 р. у проекті MIT Open Course Ware та згодом здобула широкого поширення в усьому світі. В Україні відкритий освітній ресурс OCW-СумДУ є першим.

Сайт: <http://elearning.sumdu.edu.ua>

Сумський державний університет – перший в Україні виш, який пройшов міжнародний аудит QSSTARS і здобув найвищі оцінки (п'ять зірок) за категоріями: E-learning – розвиненість електронних технологій навчання; Teaching – кількісний та якісний склад викладачів, задоволеність студентів якістю навчання; Access – рівні умови та доступність навчання; Engagement – соціальна спрямованість діяльності (*Сумський державний університет (Центр науково-технічної і економічної інформації СумДУ) (<http://cnti.sumdu.edu.ua/uk/component/k2/item/397-перший-в-україні-проект-відкритих-освітніх-ресурсів-open-course-ware-стартував-у-сумському-державному-університеті.html>). – 2014. – 4.11).*

В. Галах, завсектору аналітичної інформації
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, канд. іст. наук
Н. Несин, ст. наук. співроб. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Моніторинг ЗМІ з питань освіти й науки: інформаційно-аналітичний огляд (січень 2015 р.)

Надбавки до оплати праці педагогів збережено.

15 січня під час брифінгу, організованого ГО «Центр дослідження суспільства» в Українському кризовому медіа-центрі, обговорювалася проблема фінансування української галузі освіти у 2015 р.

Новий освітній бюджет роз'яснювали та коментували перший заступник міністра освіти і науки України *І. Совсун* та керівник освітніх програм Центру *Є. Стадний*. Головна новина для педагогів – надбавки до оплати їхньої праці будуть збережені.

Керівник освітніх програм «Центру дослідження суспільства» *Є. Стадний* повідомив, що згідно з Законом України 76-VIII «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» та Закону 79-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)» визначено фінансові можливості освітньої сфери на 2015 р.:

- видатки по Міністерству освіти і науки не скорочено, а навпаки, підвищено на 3 %;
- незмінними залишаються всі норми Закону України «Про освіту». Обласні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування мають оптимізувати мережу методичних кабінетів у галузі освіти та скоротити видатки на їхнє утримання;
- збережено всі норми вступу до навчальних закладів поза конкурсом. Безплатним харчуванням у професійно-технічних училищах будуть забезпечувати дітей-сиріт, дітей-інвалідів, дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей з малозабезпечених сімей;
- усі кошти на загальноосвітні заклади, на підготовку робітничих кадрів безпосередньо йтимуть від МОН України до областей, а далі розподілятимуться за відповідною формулою;

- фінансування шкіл виведено на державний рівень і буде здійснюватися через освітню субвенцію;
- показники фінансування державного замовлення у вищій освіті вищі, ніж у попередньому році;
- скасовано два мораторії на закриття шкіл;
- збережено пільговий проїзд на залізничному транспорті для студентів *(За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://mon.gov.ua/ua/actually/42693-u-2015-rotsi-nadbavki-do-oplati-pratsi-pedagogiv-zberegeeno,---inna-sovsun>)). – 2015. – 19.01).*

* * *

Прикінцеві положення Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» звужують права та гарантії освітян, учнів ЗНЗ і ПТЗН та студентів вишів. Наприклад, згідно з п. 9 «Прикінцевих положень закону про держбюджет» КМУ має право:

- запровадити платне здобуття повної середньої освіти (пізніше профільний Комітет ВР України відмовив Кабміну скасування безкоштовної освіти);
- зменшити розміри надбавок за вислугу років педагогічним та науково-педагогічним працівникам;
- зменшити граничний розмір грошової допомоги за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків та розмір допомоги на оздоровлення;
- зменшити розміри доплат учителям за класне керівництво, перевірку зошитів, завідування навчальними кабінетами;
- збільшити граничну наповнюваність класів шкіл та норми наповнюваності груп дошкільних та позашкільних навчальних закладів;
- збільшити норму педагогічного навантаження на ставку вчителя загальноосвітнього навчального закладу, вихователів дошкільних, працівників позашкільних навчальних закладів;
- збільшити стаж роботи для виходу на пенсію за вислугу років педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів;
- зменшити доплати за вчені звання та наукові ступені;
- зменшити гарантований розмір стипендіального фонду ВНЗ;
- збільшити навчальне навантаження викладачів;
- встановити розмір плати за видачу дипломів;
- запровадити підвищення кваліфікації рідше, ніж один раз на 5 років; максимальний розмір зарплати для працівників бюджетних установ і організацій не перевищуватиме 7 мінімальних зарплат (ця норма не поширюється на учасників АТО, військових, Антикорупційне бюро та Національне агентство по боротьбі з корупцією *(За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://www.mon.gov.ua/ua/actually/42693-u-2015-rotsi-nadbavki-do-oplati-pratsi-pedagogiv-zberegeeno,---inna-sovsun>)) – 2015. – 23.01;*

сайту

«Євроосвіта»

(<http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=3806>). – 2015. – 12.01; веб-сайту Київської міської організації Профспілки працівників освіти і науки України «Освітняни України» (<http://profspilka.kiev.ua/publikacii/novyny/3717-porushuyetsya-konstitucya-ukrayini.html>). – 2015. – 12.01).

* * *

Зустріч із представниками Міністерства національної освіти Республіки Польща.

2 січня відбулася зустріч у МОН з польськими представниками. Участь у заході взяли Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Польща в Україні *Г. Літвін*, перший заступник міністра освіти і науки *І. Совсун*, заступник міністра молоді та спорту України з питань європейської інтеграції *М. Мовчан*, віце-міністр Міністерства закордонних справ Республіки Польща *К. Павлік*, віце-міністр національної освіти Польщі *Е. Дудек*.

Під час зустрічі сторони розглянули напрями подальшої спільної діяльності. Зокрема розглянуто питання обміну досвідом польських учителів та вихователів з українськими колегами. Сторони в робочому порядку обговорили положення майбутньої угоди між Україною та Польською Республікою в галузі освіти, а також декларацію про створення Ради обміну молоді між Україною та Польщею.

У рамках зворотної зустрічі, 19 січня відбувся робочий візит в Україну прем'єр-міністра Республіки Польща *Е. Конач* з міністром освіти та науки України *С. Квітом*. У заході також взяли участь міністр науки та вищої освіти Республіки Польща *Л. Коларска-Бобіньска* та міністр національної освіти Республіки Польща *Й. Ключік-Ростковська*.

Сторони обговорили процес реалізації стипендійної програми «Польський Еразмус для України», у рамках якого з лютого 2015 р. планується, що 450 українських студентів та аспірантів розпочнуть навчання в Польщі, окрім того, польська сторона в жовтні також виділить 60 стипендій викладачам українських університетів для обміну професійним досвідом з польськими колегами.

Під час зустрічі підписано угоду про співробітництво в галузі освіти між Міністерством освіти і науки України та Міністерством національної освіти Республіки Польща. Відповідно до угоди відбуватиметься обмін викладачами та вихователями дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів з України та Республіки Польща, а також продовжиться співпраця в рамках спільної українсько-польської комісії експертів з питань удосконалення змісту шкільних підручників з історії та географії обох країн (*За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://mon.gov.ua/ua/news/42597-pershiiy-zastupnik-ministra-osviti-i-nauki-inna-sovsun-zustrilas-z-predstavnikami-ministerstva-natsionalnoyi-osviti-respubliki-polscha>). – 2015. – 20.01; <http://www.mon.gov.ua/ua/actually/42828-ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-ta-ministerstvo-natsionalnoyi-osviti-respubliki-polscha-pidpisali-ugodu-pro-spivpratsyu>). – 2015. – 20.01).*

* * *

Досягнення проекту Twinning «Модернізація законодавчих стандартів та принципів освіти та навчання у відповідності до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя».

21 січня відбулося VII засідання Наглядової ради та аналіз досягнень проекту Twinning «Модернізація законодавчих стандартів та принципів освіти та навчання у відповідності до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя», який уже на завершальному етапі.

Участь у заході взяли заступник міністра освіти і науки, керівник Проекту від країни-бенефіціара *П. Полянський*, керівник Проекту від консорціуму країн-членів ЄС *С. Готліб* (Королівство Данія), представники Європейського Союзу в Україні *В. Рибак* і *Хуана Мера Кабейо*, інші експерти, роботодавці, керівники професійних закладів.

Результати реалізації проекту Twinning в Україні:

- внесено норму про створення багатопрофільних центрів професійної освіти, що готуватимуть спеціалістів водночас за 20–30 професіями, які матимуть попит на сучасному ринку праці;

- підготовлено рекомендації для створення нового Закону України «Про професійну освіту»;

- триває робота над оновленням Національної рамки кваліфікацій (НРК), яка узгоджується згідно з нормами і вимогами Європейського Союзу;

- розроблено чотири нові стандарти за європейськими вимогами, які планують впровадити у професійних закладах з нового навчального року;

планується експериментальне впровадження в професійну освіту дуальної системи навчання в трьох регіонах України: Запорізькій, Львівській областях та місті Києві (*За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://mon.gov.ua/ua/news/42936-rezultati-proektu-twinning-vgee-vprovadzeuyut-v-nove-zakonodavstvo-pro-osvitu>). – 2015. – 29.01*).

* * *

Скасування звітності з питань навчально-виховної діяльності.

У Листі МОН № 1/9-29 від 23.01.2015 р. повідомляється про скасування звітності з питань навчально-виховної діяльності в галузях дошкільної, загальноосвітньої, професійно-технічної та позашкільної освіти. Як зазначено в документі, звітуванню підлягають лише такі питання:

- 1) охоплення дітей (у тому числі дітей-інвалідів) дошкільною освітою та загальною середньою освітою;

- 2) своєчасної виплати заробітної плати педагогічним працівникам;

- 3) захисту житлових, майнових та інших прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в інтернатних закладах;

- 4) виконання Концепції соціальної адаптації осіб з розумовою відсталістю, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів;

5) реформування інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування тощо (*За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://www.mon.gov.ua/ua/news/43047-mon-skasovue-zvitnist-z-pitan-navchalno-vihovnoyi-diyalnosti>). – 2015. – 29.01*).

* * *

Вступна кампанія для абітурієнтів з Донбасу.

У Листі МОН України № 1/9-21 від 20.01.2015 р. зазначено, що до 1 березня загальноосвітні навчальні заклади повинні приймати заяви про зарахування на екстернатну форму навчання від учнів 11-х класів, які проживають на тимчасово окупованій території та в місцях проведення антитерористичної операції.

Для проходження державної підсумкової атестації з української мови у формі ЗНО рекомендовано прикріпитися до навчальних закладів на екстернат до 10 лютого 2015 р.

Абітурієнти- мешканці територій, непідконтрольних українській владі, можуть пройти ЗНО в Донецькому або іншому регіональному центрі (*За матеріалами офіційного веб-сайту Українського центру оцінювання якості освіти (<http://testportal.gov.ua/>). – 2015. – 28.01; офіційного веб-сайту МОН України (<http://www.mon.gov.ua/ua/news/42996-dlya-abiturientiv,-yaki-progeivayut-na-teritoriyah,-na-yakih-organi-dergeavnoyi-vladi-timchasovo-ne-zdiysnyuyut-svoyi-povnovageennya>). – 2015. – 29.01*).

* * *

Відзначення Дня Соборності України в освітніх закладах.

У більшості закладів освіти з нагоди 96-ї річниці проголошення Акта злуки Української Народної Республіки і Західної Української Народної Республіки відзначили **День Соборності України**.

В *Ізмаїльському державному гуманітарному університеті* (Одеської області) святкування Дня Соборності України відбулося в контексті відзначення 80-літнього ювілею Василя Симоненка та в рамках відповідного міжрегіонального науково-методичного семінару «Василь Симоненко та сучасність: діалог крізь час і простір».

Навчальні заклади Чернігівщини в обласному палаці дітей та юнацтва провели такі заходи з нагоди Акта злуки: благодійний ярмарок «У мирі і надії до перемоги», урочистий концерт «Соборна моя, Україно» та інші заходи. Окрім того, учні *Чернігівської загальноосвітньої школи №29* встановили рекорд найбільшої кількості дітей, які утворили живий прапор з аркушів паперу в нашій державі (учні утворили Державний прапор та герб України).

У *закладах освіти Донеччини*, підконтрольній українській владі, також відзначили День Соборності України: на базі *Краматорської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 35* з профільним навчанням відбулося засідання обласного круглого столу «День Соборності України в історичному та сучасному контексті» для вчителів історії й української мови та літератури, у якому взяли участь педагоги міст Краматорська,

Костянтинівки, Добропілля, Артемівська, Слов'янська; в інших закладах проведено уроки державності «Єдина і неподільна Україна», «З Україною в серці», тематичні виховні години: «Славетні імена України», «Україна – соборна та незалежна», «Ми – українці!», «Нема ціни святині дорогій», «Нехай квітне моя Україна як єдина і мирна сім'я», «Україно, твоя доля – єдність, злагода і воля!» «Ми громадяни єдиної держави!»; конференції: «Соборність української землі: минуле, сучасне і майбутнє», «Соборність України – основа державності», «Єдина і неподільна Україна»; святкові концерти: «Ми – українці!», «Я славлю свою рідну Україну»; свята – презентації: «Співаєм славу тій події і тепер», «Славетний день в історії України» та низку інших заходів.

День Соборності України вихованці *Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді* відзначили флеш-мобом «Серце України». Юннати та педагоги центру розгорнули великий прапор України у формі серця на знак єднання країни та урочисто заспівали гімн.

Учні 5–11-х класів *гімназії Національного педагогічного університету ім. Михайла Драгоманова* та їхній викладач музики провели патріотичний флеш-моб «Молодь єднає Україну».

Студенти та викладачі *Житомирського державного університету ім. Івана Франка* відзначили День Соборності України покладанням квітів до пам'ятника Івану Франку й меморіального погруддя В'ячеславу Чорноволу та пройшли ходою з прапорами «Україна єдина і неподільна» до Свято-Михайлівського кафедрального собору. Студенти також взяли участь у формуванні Ланцюга Єдності, виконанні гімну України та урочистій ході до меморіальної дошки Героїв Небесної сотні, що на майдані Корольова.

У День Соборності України для понад 280 тис. школярів *Дніпропетровщини* навчання розпочалося з Єдиного патріотичного уроку «Україна – єдина країна». Протягом цього дня школярі влаштовували круглі столи та інтелектуальні вікторини та патріотичні фотовиставки. В інших *професійно-технічних навчальних закладах Дніпропетровської області* проведено також тематичні науково-практичні конференції «Єдність народу – запорука благополуччя і добробуту держави», «Історичне значення Акту Злуки українських земель», «Моя Україна – єдина і неподільна», літературно-історичні конкурси та вікторини, присвячені історії творення Української держави, та інші заходи.

У Державній науково-педагогічній бібліотеці України ім. В. О. Сухомлинського до Дня Соборності України було підготовлено книжкову виставку «*Єдина держава – єдиний народ*», яка експонувалася в залі абонементу сектору науково-комплексного обслуговування (м. Київ, вул. Володимирська, 57) з 15 січня до 29 січня (*За матеріалами веб-порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua/>). – 2015. – 26.01; офіційного веб-сайту МОН України (<http://mon.gov.ua/ua/regionalnews/43065-den-sobornosti-ukrayini-v-izmayilskomu-dergeavnomu-gumanitarnomu-universiteti>; [57](http://mon.gov.ua/ua/regionalnews/43062-den-sobornosti-ukrayini-u-</i></p></div><div data-bbox=)*

chernigivskomu-oblasnomu-palatsi-ditey-ta-yunatstva;
<http://mon.gov.ua/ua/regionalnews/43071-pro-vidznachennya-dnya-sobornosti-ukrayini-v-zakladah-osviti-donechchini>;
<http://mon.gov.ua/ua/regionalnews/43110-rekord-do-dnya-sobornosti-ukrayini-vid-shkolyariv-chernigivschini>; <http://mon.gov.ua/ua/regionalnews/43032-ptodnipropetrovschini-vidznachae-den-sobornosti>;
<http://mon.gov.ua/ua/regionalnews/43026-pokladannya-kvitiv,-hoda-iz-praporom-ta-lantsyug-ednosti-studenti-ta-vikladachi-gedu-imeni-ivana-franka-vidznachili-den-sobornosti-ta-svobodi-ukrayini>;
<http://mon.gov.ua/ua/news/42981-kolektiv-natsionalnogo-ekologo-naturalistichnogo-tsentru-uchnivskoyi-molodi-vidznachiv-den-sobornosti-ukrayini>). – 2015. – 26.01).

* * *

У МОН продовжують працювати над розробленням критеріїв визначення рівня розвитку дитини.

21 січня в МОН України відбулося засідання робочої групи з розроблення критеріїв визначення рівня розвитку дитини за Базовим компонентом дошкільної освіти та інструментарію їх практичного застосування.

Такими критеріями є: визначення періодів, стадій, фаз психічного розвитку особистості, потрібних для створення оптимальної системи навчання й виховання, використання в повному обсязі можливостей дитини на кожному віковому етапі. Один із членів робочої групи доктор педагогічних наук Г. Єльнікова представила досвід використання кваліметричної моделі як інструментарію практичного застосування для визначення рівня розвитку дитини, інші учасники активно долучилися до обговорення запропонованої моделі (*За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://www.mon.gov.ua/ua/news/42957-u-mon-prodovgeuyut-pratsyuvati-nad-rozroblennyam-kriteriyiv-viznachennya-rivnya-rozvitku-ditini>). – 2015. – 30.01).*

Охорона здоров'я

В лаборатории технологии и анализа лекарственных средств «Научно-технологический комплекс «Институт монокристаллов» в Харькове разработан ряд препаратов местного действия для обезболивания и обеззараживания ран в военно-полевых условиях, для лечения инфицированных ран в госпиталях.

«Это оригинальные препараты (пенные аэрозоли, мази, растворы), которые можно применять на разных этапах лечения. Они позволяют бороться с инфекцией, вызванной микроорганизмами, в том числе полирезистентными», – сообщила старший научный сотрудник Института монокристаллов Е. Безуглая.

Е. Безуглая утверждает, что указанные препараты можно было бы использовать для лечения ран, полученных бойцами в зоне проведения антитеррористической операции, однако они пока не зарегистрированы. Как правило, связанные с регистрацией затраты берет на себя производитель, однако украинские фармацевтические предприятия, к которым обращались сотрудники лаборатории, заинтересованности не проявили (*STATUS QUO* (http://www.sq.com.ua/rus/news/obschestvo/12.11.2014/v_harkove_razrabotali_novy_preparaty_kotorye_mozhno_ispolzovat_v_ato/uncnumym/). – 2014. – 12.11).

* * *

Ученые из Украины разработали вакцину против рака. Препарат уже успешно испытали более 5 тыс. пациентов, в основном это люди, от которых уже отказались врачи. Однако Минздрав не пускает вакцину на фармацевтический рынок.

Чтобы создать противоопухолевое средство Г. Потенбня работал более 30 лет. В настоящее время противоядие уже испытали более 5 тыс. пациентов, в основном люди, которым медики были уже не в силах помочь.

«Пятилетняя выживаемость повышается где-то в три раза. Если речь идет о молочной железе, то где-то на 17 %, а если речь идет о раке желудка, то это более 30 %», – рассказывает о своих лекарствах заведующий отделом конструирования средств биотерапии рака Г. Потенбня.

Препарат изготавливают индивидуально для каждого пациента из удаленной злокачественной опухоли и крови больного. «Мы получаем полный спектр антигенов данного больного, потом мы их, эти антигены, модифицируем, меняем и вводим этому больному и у него развивается полноценная иммунная реакция, он реагирует на свои собственные антигены, но модифицированные», – объясняет Г. Потенбня.

Технологию украинских ученых уже хотели купить иностранные компании, но при условии, что столичные разработчики откажутся от своего авторства. Сейчас в институте проходят вакцинацию 15 пациентов. Мощности лаборатории хватило бы на сто, а то и на двести человек. Вот только препарат не пускают на фармацевтический рынок. Конкуренты против, а в министерстве вместо того чтобы ускорить процесс, наоборот, создают искусственные преграды.

Разработчики говорят, что Минздрав требует сертифицировать вакцину против рака, хотя понимают, что сделать это невозможно, поскольку препарат индивидуален, и зеленый свет ему даст только усовершенствованная законодательная база. «Сертифицировать и стандартизировать эту вакцину невозможно и поэтому в мире идет использование этих противоопухолевых вакцин. Но никто не ставит, простите меня за грубое слово, этого глупого вопроса – давайте ее стандартизируем. Мы готовим вакцину для того больного у которого взяли этот материал и она является стандартной именно для этого больного. А не для популяции всех остальных. Поэтому в этом направлении мне кажется,

Министерство здравоохранения могло помочь», – уверен директор института экспериментальной патологии, онкологии и радиобиологии им. Р. Е. Кавецкого В. Чехун.

Кроме противораковой вакцины у ученых есть еще одна новация – противоопухолевый магнитоуправляемый фероплат. В отличие от химиопрепаратов, он не убивает в организме все клетки, а действует исключительно на злокачественное образование (*DNEPR.INFO* (<http://dnepr.info/news/region/871687-uchenye-iz-ukrainy-razrabotali-vakcinu-protiv-raka>). – 2014. – 18.11).

Наука і влада

Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та київське відділення міжнародної неприбуткової професійної асоціації ISACA уклали меморандум про співробітництво у сфері кібербезпеки та інформаційних технологій. Меморандум відкриває можливості для обміну досвідом між державним органом, який формує та реалізує державну політику у сфері захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, та професійною асоціацією, одним із завдань якої є розробка стандартів і сертифікацій з інформаційної безпеки, аудиту та управління інформаційними технологіями.

Зокрема, Держспецзв'язку та «ІСАКА КИЇВ» домовилися за необхідності проводити консультації щодо розроблення нормативно-правових актів у сфері кібербезпеки та інформаційних технологій з метою їх імплементації у нормативно-правову базу Європейського Союзу, врахування в них міжнародних стандартів, а також кращих світових практик у сфері кібербезпеки та інформаційних технологій. Сторони також співпрацюватимуть в обговоренні, розробці та реалізації інших проектів у сфері кібербезпеки та інформаційних технологій.

Планується проводити спільні семінари, конференції, круглі столи та форуми з питань кібербезпеки та ІТ. Так, «ІСАКА КИЇВ» запрошуватиме співробітників Держспецзв'язку до участі в організованих нею національних та міжнародних заходах, а також координуватиме контакти Держспецзв'язку з ISACA International.

У планах сторін – створення робочих груп з актуальних питань кібербезпеки, підготовка спільних авторизованих публікацій, повідомлень, методичних рекомендацій і настанов.

Міжнародна асоціація «ISACA» – це всесвітня неприбуткова експертна організація, яка розробляє і поширює знання, сертифікацію, проводить тематичні заходи у сфері забезпечення якості та безпеки інформаційних технологій, а також організації та управління ІТ. ISACA має більше ніж 170 відділень у 70 країнах світу та об'єднує понад 100 тис. професіоналів.

У червні 2014 р. «ІСАКА КИЇВ» зверталася до Держспецзв'язку з пропозиціями до проекту закону України «Про засади інформаційної безпеки України», які стосувались, зокрема, уточнення визначень та методологій. На початку листопада Кабінет Міністрів України доручив Держспецзв'язку доопрацювати проект закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» з урахуванням вимог міжнародного законодавства (*Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України* (http://www.dsszzi.gov.ua/dstszzi/control/uk/publish/article?art_id=116870&cat_id=112509). – 2014. – 25.11).

Проблеми інформатизації

В. Горовий, заст. гендиректора НБУВ, д-р іст. наук, проф.

Національна наука і національний інтерес

Сучасний етап розвитку цивілізації характеризується двома рисами, що базуються на спільній основі: активізацією глобальних впливів, що відбувається на базі розвитку глобальної інформатизації, і прискоренням процесу впровадження змістовної основи суспільно значущих інформаційних ресурсів у практику суспільного життя. Стаючи дедалі ефективнішою, впливовою складовою процесу суспільних перетворень, постійно оновлювана інформація набуває більш вагомої суспільної цінності. У сучасних дослідженнях знаходить переконливе обґрунтування думка про те, що нове суспільство може стати (і de facto стає) менш егалітаристським, ніж попереднє. При цьому капітал, як основа впливу й могутності, у наш час розвивається дедалі більшою мірою не фізичною працею, а знаннями, які є унікальним виробничим фактором ¹, що користується все більшим попитом при обмеженій на сьогодні пропозиції. Нові можливості соціальної мобільності дедалі більшою мірою підкреслюють елітарний характер майбутнього соціального устрою ², основним критерієм якого стане наукоємність розвитку.

З точки зору суспільного прогресу, таким чином наукова інформація в структурі інформаційних ресурсів стає найважливішою, оскільки мета її творення прямо пов'язується з перетворюючою діяльністю суспільства. І тому розвиток наукової інформації є важливим показником життєздатності нації та держави в інформаційному суспільстві. Національний внесок у загальноцивілізаційні надбання нової наукової інформації визначатиме – і

¹ Geus Arie de. The Living Company. – Boston: Harvard Business School Press, 1997. – p. 18.

² Lasch Christopher. The Revolt of the Elites and the Betrayal of Democracy. – New York, London: W. W. Norton & Co., 1995. – p. 41.

нині вже дедалі більшою мірою визначає – місце кожної нації й держави у світовій суспільній ієрархії. Таким чином, «наприкінці ХХ ст., всупереч егалітарним стереотипам постіндустріальної романтики, з'явився *привид нової глобальної ієрархії*, що енергійно реалізує проект багатоярусного станового світу»³.

З огляду на розвиток цих тенденцій у контексті еволюції сучасних національних процесів в Україні сьогодні ми маємо чітко визначитися з тим, на яке місце в новій світовій ієрархії має претендувати Україна, українська нація. Ми можемо зекономити на вітчизняній науці, розвитку вітчизняних технологій і повністю перетворитися в споживачів наданих нам передовими країнами інформаційних продуктів. Звичайно ж, що на їхніх умовах і з урахуванням їхніх інтересів. У зв'язку з цим ми маємо бути готовими не лише до засилля уніфікації, згортання процесу самобутнього національно-культурного розвитку. Ми маємо бути готовими до прояву в Україні всіх негативних факторів глобалізації, починаючи від уніфікації, втрати національної своєрідності, прийнятого політичною елітою вічного відставання від світових лідерів в усіх сферах суспільного життя, аж до стрімкого наростання всіх екологічних проблем, характерних для придатків суб'єктів світового господарювання, у яких здійснюватиметься концентрація підприємств зі шкідливим виробництвом, на яких великі транснаціональні компанії здобуватимуть додаткові прибутки за рахунок економії коштів на нейтралізації шкідливих відходів виробництва. Д. Сорос при такому розвитку тенденцій справедливо вказує на втрату великою кількістю людей соціального захисту, на те, «що багатьох глобальні ринки поставили у становище ізгоїв», на нераціональний перерозподіл ресурсів, на фінансові кризи, що зазвичай сильніше вражають економіки країн, що розвиваються⁴.

Сьогодні, на базі вітчизняного наукового потенціалу, ми ще маємо можливість на рівноправних засадах взяти участь у міжнародному розподілі праці у сфері наукового суспільно значущого інфотворення. При збільшенні суспільної уваги до потреб вітчизняної науки, формуванні кваліфікованого суспільного запиту на вітчизняні наукові дослідження, при унормуванні дуже важливого питання ефективного впровадження наукового доробку в практику суспільного життя українська наука може бути не лише рентабельною для державного бюджету, а й стати вагомим джерелом його наповнення.

Крім того, розвиток потрібної нашому суспільству наукової діяльності стане локомотивом усього вітчизняного інформаційного виробництва, могутнім поштовхом до розвитку інформатизації в Україні саме в суспільно значущому сенсі. Створення умов для розвитку науки, лобювання її інтересів державою в міжнародному співробітництві може допомогти відстояти гідне місце наших учених у глобальному розділі праці, чим відкриє

³ Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика / укл. Кононов І. Ф. (наук. ред.), Бородачов В. П., Топольський Д. М. – Луганськ: Ольма-матер-Знання, 2002. – С. 40.

⁴ Д. Сорос про глобалізацію. – Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи». – 2002. – С. 19–20.

нові перспективи для утвердження національного престижу на міжнародній арені, сприятиме розвитку української нації та держави.

Беззаперечним при цьому є те, що для підвищення ефективності вітчизняної науки вона має трансформуватися згідно із запитам інформаційного суспільства. Наукова інформація за оперативністю, актуальністю, формою своєї організації має співвідноситися з потребами інформаційного обігу сьогодення й потребує для цього технологічного оновлення та організаційного вдосконалення.

У руслі цього процесу останнім часом у нашому суспільстві активізувалася дискусія про співвідношення науки університетської та академічної, західної і вітчизняної моделі її розвитку. Каменем спотикання при цьому є розгляд перспектив науки фундаментальної та прикладної, про їх співвідношення в контексті реальних суспільних потреб і реальних можливостей держави для їх матеріально-технічного забезпечення. При цьому розвиток фундаментальної науки природно й закономірно пов'язується насамперед із функціонуванням Національної академії наук та академії галузевих.

Розвиток сучасної фундаментальної науки пов'язаний, проте, з однією істотною для економічних реалій сьогодення в Україні обставиною. Розвиваючись, власне, як ідеологія всього процесу виробництва наукової та, за великим рахунком, усієї іншої інформації постіндустріального суспільства, вона має реагувати на зростаючі виклики сучасності, що постають перед цим суспільством. У свою чергу, зростаюча складність завдань перед фундаментальними дослідженнями потребує постійного збільшення фінансування, сумірного із фінансуванням досліджень прикладних. Водночас віддача від фінансування фундаментальних досліджень проявляється лише після використання одержаних результатів у здобутках наук прикладних – як інноваційної діяльності. Відтермінована віддача при вкладенні коштів у такі проекти при цьому зовні не збігається, на перший погляд, з підходам, що диктуються ринковими механізмами господарювання. Однак, по-перше, це – лише на перший погляд, оскільки саме результати фундаментальних досліджень забезпечують прориви в усіх сферах суспільного життя. По-друге, ставлення до національної науки є переконливим критерієм ставлення до національного розвитку в Україні. Адже суспільство, що прагне розвитку, уникнути затрат на академічну науку не має можливості. Без її розвитку прикладні науки й науково-прикладна діяльність не зможе розвиватися, прогрес суспільства стає неможливим.

Якщо говорити про міжнародну практику, то сьогодні, по-перше, фінансування науки в достатній для її розвитку мірі здійснюють основні держави-глобалізатори та великі економічні структури, що з допомогою інноваційних технологій утверджують своє домінування в глобалізованому світі. По-друге, таке фінансування здійснюється міжнародним співтовариством для визначення принципово нових підходів до розв'язання актуальних загальноцивілізаційних проблем. По-третє, таке фінансування свідомо має здійснюватися державами й націями, що бачать свою

перспективу у світовому розділі праці, готові до боротьби за достойне місце в новій світовій ієрархії інформаційного суспільства.

У контексті суспільної дискусії про напрями реформування української науки насамперед звертає на себе увагу спроба механічного перенесення організаційних принципів функціонування західної університетської науки на український ґрунт, природно підтримувана зацікавленими відповідними структурами за рубежем. Лунають заклики про заміну вітчизняної академічної науки університетською. Однак у багатьох сферах суспільної діяльності ми вже мали нагоду переконатися, що сліпе копіювання зарубіжного досвіду, навіть дуже ефективного, у наших умовах не приносить очікуваного результату. Швидше, до такого результату ми прийдемо в нинішніх умовах у процесі тотальної університетизації вітчизняної наукової діяльності. Наявна в Українській державі система університетських установ склалася лише в останні десятиріччя. Ця система сьогодні справедливо критикується з огляду на якісні показники в її прямому призначенні – в освітній сфері, до того ж не має міцних традицій у сфері фундаментальної наукової діяльності. Переважна більшість цих навчальних закладів не змогла активно проявити себе в забезпеченні суспільства інноваційними технологіями, суспільно значущими науковими розробками. Власне, такі цілі й не були пріоритетними. І це зрозуміло. Фінансово малозабезпечені, порівняно із західними, українські університети мають можливість проводити науково-прикладні дослідження, виконувати замовні проекти лише з метою поліпшення (хоча б якоюсь мірою) умов свого існування, і такий вимушений підхід не можна засуджувати. Однак він і не дає змоги вести планомірну наукову роботу, тим більше стосовно організації фундаментальних досліджень. Можна з певністю говорити про те, що сьогодні університетська наука ще не готова до підтримки всесвітньовідомих наукових традицій науки академічної на рівні вимог інформаційного суспільства.

Вітчизняна академічна наука за браком фінансування, без підтримки держави й зацікавленого державного інтересу, орієнтованого в кращому разі лише на сяке-таке полагодження перманентної суспільної кризи, лише втрачає визнані світом наукові традиції, втрачає темп свого розвитку в умовах сучасної дійсності. Усе це відбувається в той час, коли загальносуспільне значення сучасної науки, значення продукування наукової інформації в умовах інформаційного суспільства невпинно зростає. І тому, якщо говорити про перспективи академічної науки, слід також говорити про безсумнівну потребу перегляду в ставленні до неї органів державної влади, що опікуються національним інтересом, у суспільній потребі істотного коригування й усвідомлення значення національної науки для України, а також до її розвитку в сучасних умовах.

Водночас, очевидно, ми підходимо до необхідності переходу від багаторічних дискусій на тему реформування академічної науки до конкретних кроків на цьому шляху. Дискусії вказують на беззаперечну необхідність наближення наукової діяльності до насущних потреб

суспільства, необхідність наукових установ проявляти ініціативу у вивченні актуальних проблем суспільного розвитку та пропонувати свої можливості для їх розв'язання, актуалізації досліджень у виробленні ефективної стратегії національного розвитку в умовах глобалізації й розвитку процесів становлення інформаційного суспільства, конкурентоспроможних рішень на ринку наукової інформації. Українська наука має стати надійною підмогою українській нації та держави в процесі їхнього розвитку в сьогоденні.

При цьому, однак, головне криється в підході. Існує вже чимало пропозицій стосовно безпосередньо ходу реформування, вивчено чимало зарубіжних зразків цього процесу. Насторожує при цьому те, що в наш час вистачає революціонерів-реформаторів, готових ігнорувати національну наукову традицію, наукові школи, забути всі вітчизняні здобутки в науці задля революційного розгрому всього минулого, задля власного самоутвердження, як це вже добре відомо нам з не такої вже давньої історії України. Процес пішов...

І створюється враження, що цей процес сьогодні орієнтований лише на ситуативні обставини та певний майновий інтерес реформаторів. Ідеї, що висуваються для розв'язання проблеми, як правило, перебувають за межами орієнтирів нового, ще не досить добре вивченого інформаційного суспільства, що вже, проте, стало для нас дійсністю. Водночас завершення дискусії стосовно долі української науки має дати відповідь на принципово важливе й патріотичне у своїй суті питання. Питання не лише до діючої нині влади, а й усієї політичної еліти України в цілому: чи потрібна національна наука в сукупності її фундаментальної і прикладної складових нашому суспільству? Власне, відповідь на це питання дасть уявлення про те, чи хоче бачити українську перспективу в інформаційному суспільстві вітчизняний політикум.